

جمهوری اسلامی ایران
وزارت نیرو

شرکت آب منطقه‌ای اصفهان

شرکت مدیریت منابع آب

مطالعات بهنگام سازی اطلس منابع آب محدوده های مطالعاتی حوزه آبریز گاوخونی

جلد سوم: تجزیه و تحلیل آمار و اطلاعات و بیلان آب
بخش پنجم: تلفیق مطالعات و بیلان آب

پیوست شماره ۱۴: بیلان آب محدوده مطالعاتی دامنه

خرداد ماه ۱۳۸۹

مهندسین مشاور آب و توسعه پایدار

سعادت آباد، بلوار سرو غربی، خیابان ریاضی بخشایش، کوچه بهار سوم، پلاک ۱۷، کدپستی ۱۹۹۸۸۸۷۸۶۳

تلفن: ۲۲۰۷۳۵۵۴-۲۲۰۶۱۱۱۰-۲۲۰۷۶۳۰۴

E-mail: info@abtop.ir

مقدمه

آب این ارزشمندترین موهبت طبیعی که آبادانی و رشد و شکوفائی تمدن‌ها بدون هیچ تردید در گام اول مدیون آن است، عامل اصلی زندگی و شادابی می‌باشد. در کشور نیمه خشکی چون ایران، آب از دیرباز نزد نیاکان ما از قدر و منزلتی ویژه برخوردار بوده است. حفظ این منزلت و استفاده بهینه و پایدار از آب تنها در سایه شناخت جامع و همه جانبه منابع آب اعم از سطحی و زیرزمینی میسر است و این مهم به شرط فراهم بودن آمار و اطلاعات دقیق و مستمر از منابع آب تحقق می‌یابد. تولید و پردازش آمار و اطلاعات و ایجاد پایگاه‌های اطلاعاتی در زمینه منابع آب و بهره‌گیری از آنها در تصمیم‌گیری‌ها و همچنین در اختیار قرار دادن روان و آسان این اطلاعات به متقاضیان و استفاده‌کنندگان، یکی از مهمترین وظایف مراکز مطالعات و تحقیقات منابع آب هر کشوری را تشکیل می‌دهد.

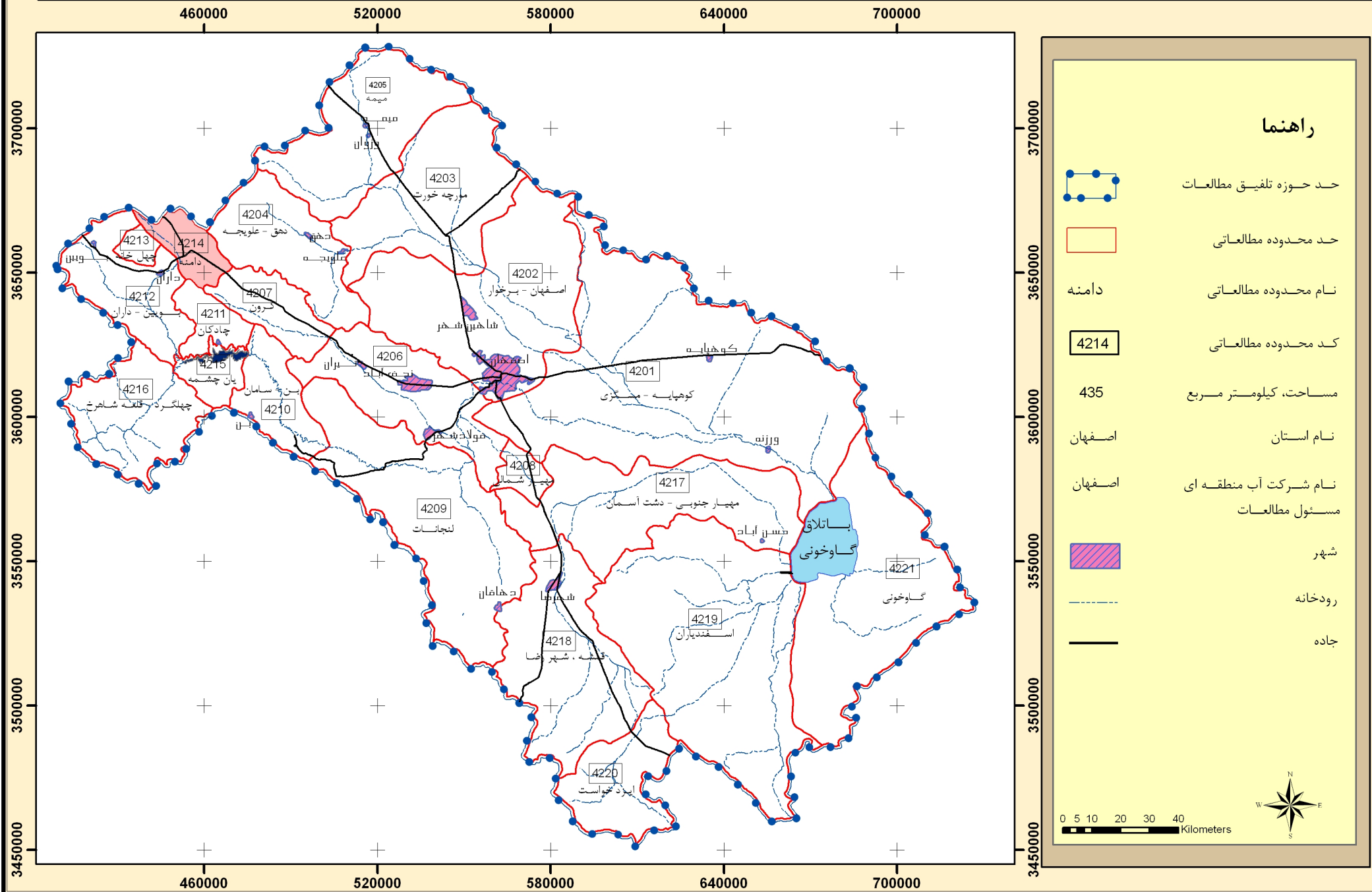
تشدید دخالت‌های انسان در محیط زیست و چرخه آب از یک سو و محدودیت منابع آب در مقابل نیازهای روز افزون از طرف دیگر و همچنین اجرای طرح‌های چند منظوره، اثرات متقابل طرح‌های توسعه منابع آب بر یکدیگر و نقل و انتقال‌های بین حوزه‌ای آب، موجب پیچیده شدن اعمال مدیریت منابع آب شده است. بدین لحاظ دستیابی سریع به آمار و اطلاعات دقیق به منظور برنامه ریزی، بهره‌برداری و نگهداری طرح‌های توسعه منابع آب و پیش‌بینی و هشدار به موقع دوره‌های خشکسالی و وقوع سیل‌های ویرانگر به یک موضوع حیاتی تبدیل گردیده است. برنامه تلفیق مطالعات و تهیه اطلس منابع آب یکی از راه‌های کلی و مناسب ارائه آمار و اطلاعات بوده و با توجه به قابلیت‌های فراوانی که در نوع تجزیه و تحلیل‌ها و ارائه نتایج دارد بسیاری از نیازهای مدیریتی بخش آب را می‌تواند پاسخگو باشد.

پروژه مطالعات بهنگام سازی اطلس منابع آب حوزه آبریز گاوخونی با مقیاس ۱:۲۵۰۰۰۰ به کارفرمایی شرکت سهامی آب منطقه‌ای اصفهان، توسط این مشاور در دست اجرا است. در این پروژه در مرحله اول، مطالعات پایه منابع آب در چهار بخش تحت عناوین «هواشناسی»، «آب‌های سطحی»، «آب‌های زیرزمینی» و «کیفیت شیمیایی منابع آب» همراه با جداول، نمودارها و نقشه‌های مورد نیاز مطابق دستورالعمل‌های مربوطه تهیه و ارائه شده و براساس اطلاعات

بدست آمده از این گزارشها، نسبت به تهیه بیان و ارزیابی منابع آب به تفکیک ۲۱ محدوده مطالعاتی اقدام شده که نتایج در ۲۱ جلد گزارش جداگانه ارائه می‌شود. در خاتمه از مسئولین و کارکنان محترم معاونت مطالعات پایه شرکت آب منطقه‌ای اصفهان و گروه تلفیق دفتر مطالعات پایه شرکت مدیریت منابع آب که در ایجاد تسهیلات کار و در اختیار گذاردن آمار و اطلاعات همکاری صمیمانه‌ای داشته‌اند و گروه کارشناسان و کارکنانی که در تهیه و تنظیم این گزارش همکاری نموده‌اند تشکر و قدردانی می‌شود.

مهندسین مشاور آب و توسعه پایدار

نقشه موقعیت محدوده مطالعاتی دامنه در حوضه آبریز گاوخونی

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
بیان آب محدوده مطالعاتی دامنه (۴۲۱۴)	۱
کلیات :	۱
۱- هواشناسی	۲
۲- آب سطحی	۵
۳- آبهای زیرزمینی	۷
۴- کیفیت منابع آب	۱۰
۵- ارزیابی منابع آب	۱۲
۵-۱- بیان آب	۱۲
۵-۱-۱- بیان هیدروکلیماتولوژی	۱۳
۵-۱-۱-۱- بارندگی	۱۳
۵-۱-۱-۲- تبخیر و تعرق حقیقی	۱۴
۵-۱-۱-۳- بارندگی مفید	۱۴
۵-۱-۲- بیان آب زیرزمینی آبخوان آبرفتی	۱۹
۵-۱-۲-۱- جریان زیرزمینی ورودی و خروجی (Qin و Qout)	۲۰
۵-۱-۲-۲- نفوذ از بارندگی	۲۱
۵-۱-۲-۳- تبادل آب رودخانه و آبخوان آبرفتی	۲۱
۵-۱-۲-۴- مصارف آب و نفوذ از آن	۲۳
۵-۱-۲-۵- تخلیه و برداشت از آب زیرزمینی (Qw)	۲۴
۵-۱-۲-۶- تبخیر و تعرق از آب زیرزمینی (QE)	۲۵
۵-۱-۲-۷- نوسانات سطح آب زیرزمینی	۲۵
۵-۱-۲-۸- تغییرات ذخیره آبخوان	۲۶
۵-۱-۳- بیان عمومی آب محدوده مطالعاتی دامنه	۳۱
۵-۱-۳-۱- عوامل ورودی (آبهای ورودی به محدوده)	۳۲
۵-۱-۳-۲- عوامل خروجی (آبهای خروجی از محدوده)	۳۳
۵-۱-۳-۳- تغییرات حجم ذخیره (ΔV_s و ΔV_g)	۳۵
۵-۱-۳-۴- نمودار چرخه آب محدوده مطالعاتی	۳۸
۵-۲- امکانات و محدودیت های توسعه بهره برداری از منابع آب	۴۱
۵-۲-۱- امکانات توسعه بهره برداری	۴۱
۵-۲-۲- محدودیت های توسعه بهره برداری	۴۲
۵-۲-۳- برآورد حجم ذخائر آب	۴۳

فهرست جداول

عنوان	صفحه
جدول شماره (۱-۱) - مشخصات ایستگاههای هواشناسی محدوده مطالعاتی دامنه.....	۲
جدول شماره (۲-۱): توزیع ماهانه دما در ارتفاعات و دشت محدوده مطالعاتی دامنه - درجه سانتیگراد.....	۳
جدول شماره (۳-۱): توزیع ماهانه باران در ارتفاعات و دشت محدوده مطالعاتی دامنه - میلیمتر.....	۴
جدول شماره (۱-۳) خلاصه وضعیت آماری منابع آب زیرزمینی محدوده مطالعاتی دامنه.....	۸
جدول شماره (۲-۳) : تراز سطح آب زیرزمینی آبخوان آبرفتی در محدوده مطالعاتی دامنه..	۸-۱
جدول شماره (۱-۵) : محاسبه تبخیر و تعرق پتانسیل و بیلان آبی ماهانه-روش تورنت وایت	۱۷
جدول شماره (۲-۵) : بیلان هیدروکلیماتولوژی دشت و ارتفاعات.....	۱۸
جدول شماره (۳-۵) : بیلان آب زیرزمینی آبخوان آبرفتی.....	۲۷
جدول شماره (۴-۵) : مشخصات مقاطع و حجم جریانات زیرزمینی ورودی و خروجی از آبخوان آبرفتی.....	۲۸
جدول شماره (۵-۵) : میزان تلفات (نفوذ) نسبت به راندمان آبیاری، روش آبیاری و بافت خاک.....	۲۹
جدول شماره (۶-۵) : رابطه تبخیر از آب زیرزمینی بین عمق سطح آب زیرزمینی و تبخیر از طشت طبق روش منحنی وایت.....	۳۰
جدول شماره (۷-۵) : بیلان عمومی آب محدوده مطالعاتی.....	۳۷
جدول شماره (۸-۵) : امکانات توسعه بهره برداری منابع آب محدوده و میزان برداشت مجاز از آبخوان آبرفتی.....	۴۵
جدول شماره (۹-۵) : برآورد حجم ذخائر آب محدوده مطالعاتی.....	۴۶

فهرست نمودارها

صفحه	عنوان
۹	نمودار شماره (۱-۳) : هیدروگراف معرف آبخوان آبرفتی.....
۱۱	نمودار شماره (۱-۴) : کموگراف معرف کیفی آبخوان آبرفتی.....
۴۰	نمودار چرخه آب در محدوده مطالعاتی.....

فهرست نقشه ها

صفحه	عنوان
۴۷	نقشه شماره (۱-۱) : موقعیت ایستگاهها.....
۴۸	نقشه شماره (۲-۱) : منحنی های هم دما.....
۴۹	نقشه شماره (۳-۱) : منحنی هم باران.....
۵۰	نقشه شماره (۴-۱) : منحنی هم تبخیر.....
۵۱	نقشه شماره (۱-۲) : موقعیت ایستگاههای هیدرومتری.....
۵۲	نقشه شماره (۱-۳) : تراز آب زیرزمینی.....
۵۳	نقشه شماره (۲-۳) : منحنی های هم عمق آب زیرزمینی.....
۵۴	نقشه شماره (۳-۳) : اختلاف سطح آب زیرزمینی.....
۵۵	نقشه شماره (۴-۳) : هم قابلیت انتقال رسوبات آبرفتی.....
۵۶	نقشه شماره (۱-۴) : هدایت الکتریکی منابع آب.....

بیان آب محدوده مطالعاتی دامنه (۴۲۱۴)

کلیات :

حوزه تلفیق گاوخونی از نظر بررسیهای آب زیرزمینی به ۲۱ محدوده مطالعاتی تقسیم شده که محدوده مطالعاتی دامنه در ناحیه سرشاخه حوزه آبریز و استان اصفهان واقع شده است. این محدوده مطالعاتی شامل یک دشت اصلی حاوی آبخوان آبرفتی بوده و تعدادی پهنه های آبرفتی کوچک نیز در حاشیه رودخانه ایجاد شده که فاقد آبخوان هستند.

وسعت کل محدوده مطالعاتی ۴۳۵ کیلومترمربع است که ۲۸۸/۵ کیلومترمربع آن را ارتفاعات و ۱۴۶/۵ کیلومترمربع را دشت تشکیل میدهد و آبخوان آبرفتی ۱۴۴/۵ کیلومترمربع از دشت را شامل می شود. بلندترین نقطه این محدوده مطالعاتی ۳۷۰۴ متر از سطح دریا در ارتفاعات شمال خاوری و کمترین ارتفاع برابر ۲۳۲۱ متر از سطح دریا و ناحیه باختر دشت قرار دارد.

شایان ذکر است که گزارش بیان آب این محدوده مطالعاتی در قالب پروژه بهنگام سازی اطلس منابع آب حوزه آبریز گاوخونی تهیه شده است و مجموعه گزارشهای مطالعات پایه (شامل بخش های هواشناسی، آب سطحی، آب زیرزمینی، کیفیت منابع آب) همراه با نقشه های مربوطه بصورت مجلدهای جداگانه تهیه و ارائه شده است.

۱- هواشناسی

ایستگاههای موجود در محدوده مطالعاتی

ایستگاههای هواشناسی مشتمل بر ایستگاههای سینوپتیک و کلیماتولوژی سازمان هواشناسی کشور و ایستگاههای تبخیرسنجی وزارت نیرو و همچنین باران سنجی معمولی و ثبات که توسط هر دو دستگاه یاد شده (وزارت نیرو و سازمان هواشناسی کشور) از طریق دو شبکه مستقل اندازه گیری می شود می باشد و بالاخره ایستگاههای باران سنجی ذخیره ای و برف سنجی تحت مسئولیت وزارت نیرو قرار دارد.

همانگونه در گزارش تهیه شده هواشناسی در مطالعات بهنگام سازی اطلس منابع آب حوزه آبریز گاوخونی گفته شد، با مراجعه و مکاتبه با شرکت آب منطقه‌ای اصفهان و معرفی به شرکت مدیریت منابع آب ایران، آمار و اطلاعات کلیه ایستگاههای هواشناسی که دارای کد شناسایی ۴۲ بوده‌اند اخذ گردید و با استفاده از این اطلاعات درج شده در جلد اول و سوم بهنگام سازی اطلس منابع آب حوزه آبریز گاوخونی، ایستگاههای موجود در محدوده مطالعاتی دامنه شناسایی گردیده است که مشخصات این ایستگاهها در جدول (۱-۱) ارائه شده است، نقشه شماره (۱-۱) نیز موقعیت ایستگاههای محدوده مطالعاتی مورد نظر را نشان می دهد.

جدول شماره (۱-۱) - مشخصات ایستگاههای هواشناسی محدوده مطالعاتی دامنه

نوع ایستگاه	تاریخ تاسیس	جغرافیایی مشخصات			نام ایستگاه	حوزه آبریز رودخانه	کد ایستگاه
		ارتفاع (متر)	عرض	طول			
کلیماتولوژی	1344	2300	33.02	50.48	دامنه فریدن	پلاسجان	0
تبخیر سنجی	1343	2388	33.01	50.50	دامنه فریدن	داران	421411001
باران سنج ذخیره‌ای	1352	2450	33.10	50.58	گردنه خاکستری	داران	421414003
باران سنج ذخیره‌ای	1352	2609	32.15	50.45	دوش خراط	داران	421414004
برف سنجی	1355	2465	33.06	50.60	گردنه اشن	داران	421415002

منحنی همدمای و میزان دما در ارتفاعات و دشت

با استفاده از آمار و اطلاعات دمای سالانه پردازش شده در ایستگاههای سینوپتیک و کليما تولوژی سازمان هواشناسی کشور و همچنین ایستگاههای تبخیر سنجی وزارت نیرو و نیز توجه به گرادیان دما و اعمال نظرات کارشناسی، منحنی همدمای سالانه حوزه آبریز گاوخونی و محدوده های مطالعاتی موجود در آن ترسیم شده است که منحنی همدمای سالانه محدوده مطالعاتی دامنه در نقشه شماره (۱-۲) به تصویر کشیده شده است، با استفاده از این منحنی همدمای و مد نظر قرار دادن حدود ارتفاعات و دشت محدوده مطالعاتی، میزان دمای سالانه ارتفاعات و دشت این محدوده مطالعاتی به ترتیب ۱۰/۰ و ۱۰/۱ درجه سانتیگراد ارزیابی شده است. برای محاسبه میزان دمای ماهانه ارتفاعات و دشت از ایستگاههای معرف و توزیع ماهانه آنها برای ارتفاعات و دشت بهره گرفته می شود، بر این اساس با توجه به موقعیت ایستگاههای هواشناسی، برای ارتفاعات و دشت این محدوده مطالعاتی ایستگاه تبخیر سنجی دامنه فریدن مد نظر قرار گرفته است. جدول (۱-۲) توزیع ماهانه دما را در ارتفاعات و دشت محدوده مطالعاتی ارائه می کند.

جدول شماره (۱-۲): توزیع ماهانه دما در ارتفاعات و دشت محدوده مطالعاتی دامنه - درجه

سانتیگراد

سالانه	ماه												دشت و ارتفاعات
	مهر	مهر	مهر	مهر	اردیبهشت	فروردین	اسفند	بهمن	دی	شهریور	مهر	مهر	
10.0	18.7	22.3	22.6	18.2	12.7	7.6	2.2	-2.9	-2.7	1.6	7.1	12.7	ارتفاعات
10.1	18.8	22.4	22.7	18.3	12.8	7.6	2.2	-2.9	-2.7	1.6	7.2	12.7	دشت

منحنی همباران و میزان باران در ارتفاعات و دشت

با استفاده از آمار و اطلاعات باران سالانه پردازش شده در ایستگاههای سینوپتیک و کليما تولوژی سازمان هواشناسی کشور و همچنین ایستگاههای تبخیر سنجی و باران سنجی وزارت نیرو و نیز توجه به گرادیان باران و اعمال نظرات کارشناسی، منحنی همباران سالانه

حوزه آبریز گاوخونی و محدوده های مطالعاتی موجود در آن ترسیم شده است که منحنی همباران سالانه محدوده مطالعاتی دامنه در نقشه شماره (۱-۳) به تصویر کشیده شده است، با استفاده از این منحنی همباران و مد نظر قرار دادن حدود ارتفاعات و دشت محدوده مطالعاتی، میزان باران سالانه ارتفاعات و دشت این محدوده مطالعاتی به ترتیب ۳۳۹/۹۸ و ۳۳۰ میلیمتر ارزیابی شده است. برای محاسبه میزان باران ماهانه ارتفاعات و دشت از ایستگاههای معرف و توزیع ماهانه آنها برای ارتفاعات و دشت بهره گرفته می شود، بر این اساس با توجه به موقعیت ایستگاههای هواشناسی، برای ارتفاعات و دشت این محدوده مطالعاتی ایستگاه تبخیر سنجی دامنه فریدن مد نظر قرار گرفته است، جدول (۱-۳) توزیع ماهانه باران را در ارتفاعات و دشت محدوده مطالعاتی ارائه می کند.

جدول شماره (۱-۳): توزیع ماهانه باران در ارتفاعات و دشت محدوده مطالعاتی دامنه - میلیمتر

سالانه	ماه												دشت و ارتفاعات
	مهر	مهر	مهر	مهر	اردیبهشت	فروردین	اسفند	مهر	مهر	مهر	مهر	مهر	
۳۳۹/۹	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۳۵/۲	۶۰/۲	۶۰/۴	۴۹/۷	۴۹/۸	۴۸/۹	۳۵/۳	۰/۵	ارتفاعات
۳۳۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۳۳/۱	۵۰/۵	۶۲/۲	۴۵/۴	۴۰/۹	۵۴/۰	۳۷/۳	۰/۰	دشت

منحنی هم تبخیر و میزان تبخیر در ارتفاعات و دشت

با استفاده از آمار و اطلاعات تبخیر سالانه پردازش شده در ایستگاههای تبخیر سنجی وزارت نیرو و گرادیان تبخیر و تغییرات دمایی و اعمال نظرات کارشناسی، منحنی هم تبخیر سالانه حوزه آبریز گاوخونی و محدوده های مطالعاتی موجود در آن ترسیم شده است که منحنی هم تبخیر سالانه محدوده مطالعاتی دامنه در نقشه شماره (۱-۴) به تصویر کشیده شده است، با استفاده از این منحنی هم تبخیر و مد نظر قرار دادن حدود ارتفاعات و دشت محدوده مطالعاتی، میزان تبخیر سالانه ارتفاعات و دشت به ترتیب ۱۷۴۲ و ۱۷۵۸ میلیمتر ارزیابی شده است.

۲- آب سطحی

ایستگاهها

به طور کلی تاسیس و بهره‌برداری از ایستگاه‌های هیدرومتری به عهده وزارت نیرو و شرکتهای تابعه بوده است، اگرچه در برخی موارد بعضی از نهادها و کارفرمایان بسته به نوع کار خود، نسبت به تاسیس ایستگاه‌های هیدرومتری (عموماً نصب اشکل اندازه‌گیری سطح آب) اقدام می‌نمایند و در مدت کوتاهی برای آگاهی از وضعیت، اندازه‌گیری‌های موردنیاز را انجام می‌دهند ولیکن بهره‌برداری از این ایستگاه‌های موردی هیچگاه دائمی نبوده و پس از مدت زمان کوتاهی که اهداف آنها برآورده شود تعطیل می‌گردد.

همانگونه که در گزارش تهیه شده هیدرولوژی در مطالعات بهنگام سازی اطلس منابع آب حوزه آبریز گاوخونی گفته شد، با مراجعه و مکاتبه با شرکت آب منطقه‌ای اصفهان و معرفی به شرکت مدیریت منابع آب ایران، آمار و اطلاعات کلیه ایستگاه‌های هیدرومتری که دارای کد شناسایی ۴۲ بوده‌اند اخذ گردید که ایستگاهی در این محدوده مطالعاتی شناسایی نشده است.

دوره شاخص آماری در مطالعات اطلس منابع آب و بهنگام سازی بیلان در حال حاضر از سال آبی ۴۶-۱۳۴۵ شروع شده و به مدت ۴۰ سال به سال آبی ۸۵-۱۳۸۴ ختم می‌گردد. مسلماً همه ایستگاهها طی این دوره آماری ۴۰ ساله دارای آمار آبدهی سالانه مناسبی نمی‌باشند لذا برای تجزیه و تحلیل آمار این ایستگاهها، لازم است خلاءهای آماری ایستگاههایی که دارای آمار مناسب هستند تا دوره ۴۰ ساله تکمیل و تطویل گردند، که با بهره‌گیری از روابط مناسب (مشروح آن در در گزارش تهیه شده هیدرولوژی منابع آب در مطالعات بهنگام سازی اطلس منابع آب حوزه آبریز گاوخونی ارائه شده است) نسبت به این امر اقدام شده است.

جریان ورودی و خروجی محدوده های مطالعاتی

وجود ایستگاههای هیدرومتری که عهده دار اندازه گیری اطلاعات مربوط به آبدهی و جریان سطحی رودخانه در محل‌های خاص (مقطع ایستگاه هیدرومتری) است می تواند ابزار مهمی در تهیه بیلان منابع آب باشد، چرا که با استفاده از اطلاعات این ایستگاهها شرایط را برای ارزیابی

حجم جریان سطحی ورودی به محدوده های مطالعاتی و خروجی از آنها فراهم می کند. از آنجائیکه بعضا محل نصب و بهره برداری از ایستگاههای هیدرومتری تاسیس شده بر روی رودخانه ها دقیقا منطبق بر مرز ورودی و خروجی محدوده های مطالعاتی نمی باشد، لذا برای محاسبه میزان آبدهی جریانهای سطحی ورودی به محدوده های مطالعاتی و خروجی از آنها (که از نیازهای اساسی در تهیه بیلان آب در محدوده های مطالعاتی به شمار می رود) روشهای مختلفی وجود دارد که ذیلا به تشریح آنها پرداخته می شود.

البته خاطر نشان می سازد با توجه به شرایط آماری ایستگاههای هیدرومتری و موقعیت نصب و بهره برداری از آنها امکان دارد نیازی به بکارگیری این روشها نباشد و فقط در تعداد محدودی از محدوده های مطالعاتی از برخی روشها استفاده شود. البته باید خاطر نشان ساخت که برخی از این روشها ممکن است دقت مناسبی برای برآورد حجم آبدهی در نقاط مورد نظر را نداشته باشد که در محاسبات مربوط به بیلان با توجه به وضعیت بارش، تغذیه آبخوان، تبخیر و بطور کلی سایر عوامل چرخه آب، نسبت به تجدید نظر در خصوص میزان حجم جریان سطحی (به خصوص در نقاط فاقد ایستگاه هیدرومتری) اقدام می شود.

همانگونه که گفته شد در این محدوده مطالعاتی ایستگاه هیدرومتری شناسایی نشده است، بر این اساس برای محاسبه میزان دبی خروجی از این محدوده مطالعاتی از رابطه آبدهی ویژه و مساحت استفاده می شود، با توجه به مساحت ۴۳۵ کیلومتری آن، دبی ویژه در این محدوده مطالعاتی برابر ۱/۱ لیتر در ثانیه در کیلومتر مربع ارزیابی می گردد که دبی ۰/۴۸ متر مکعب بر ثانیه را شامل می گردد، از طرفی ایستگاه مندرجان دارای دبی ویژه ۲/۷۹ لیتر در ثانیه در کیلومتر است که بر اساس همین دبی ویژه جریان سطحی خروجی برابر ۱/۲ متر مکعب بر ثانیه ارزیابی می گردد، لذا با مد نظر قرار دادن دو روش، دبی خروجی برابر ۰/۸۵ متر مکعب بر ثانیه برآورد می شود. با توجه به مساحت ۲۸۸/۵ کیلومتر مربعی ارتفاعات و بارندگی ۳۳۹ میلیمتر در همین ارتفاعات و لحاظ کردن ضریب جریان ۲۵/۰ درصد میزان جریان سطحی خروجی از ارتفاعات برابر ۲۲/۲ میلیون متر مکعب ارزیابی می شود که این آبدهیها ممکن است در محاسبات بیلان تغییراتی داشته باشد.

۳- آبهای زیرزمینی

بررسی های آب زیرزمینی این محدوده مطالعاتی مشخص می نماید که در این محدوده مطالعاتی یک آبخوان آبرفتی با وسعت $144/5$ کیلومترمربع که $98/5$ درصد از کل وسعت دشت را شامل می شود تشکیل گردیده است و در ارتفاعات محدوده با وسعت $288/5$ کیلومترمربع سازندهایی که امکان ذخیره آب در آنها ایجاد شده شامل سازندهای کربناته با وسعت تقریبی 95 کیلومترمربع می باشد، همراه با برخی سازندهای غیرکربناته دارای مخازنی با حجم ذخیره متوسطی بوده و در تغذیه آبخوانهای هم آبرفتی موثر هستند.

منابع بهره برداری کننده از آبهای زیرزمینی که در سالهای 1381 تا 1383 آمار برداری و براساس اطلاعات موجود بهنگام شده شامل 493 حلقه چاه با تخلیه سالانه $112/48$ میلیون متر مکعب 50 دهنه چشمه با تخلیه سالانه $2/36$ میلیون متر مکعب و 19 رشته قنات با تخلیه سالانه $2/74$ می باشد که سهم ارتفاعات و نواحی آبرفتی خارج از آبخوان از این آمار 48 دهنه چشمه با تخلیه سالانه $2/30$ میلیون متر مکعب و 19 حلقه چاه با تخلیه سالانه $4/83$ میلیون متر مکعب و 14 رشته قنات با تخلیه سالانه $0/91$ میلیون متر مکعب می باشد.

مصرف آب در این محدوده شامل $113/87$ میلیون متر مکعب در سال از آبهای زیرزمینی بویژه چاه و $6/37$ میلیون متر مکعب از جریانهای سطحی است که به ترتیب $118/75$ میلیون متر مکعب به مصرف کشاورزی $1/41$ میلیون متر مکعب مصرف شرب و $0/08$ میلیون متر مکعب به مصرف صنعت می رسد.

میزان مصرف آب در سطح آبخوان دشت این محدوده مطالعاتی در بخش های کشاورزی، شرب و صنعت به ترتیب $112/66$ ، $1/3$ و $0/08$ میلیون متر مکعب در سال می باشد.

منابع انتخابی رفتارسنجی کمی و کیفی آب زیرزمینی شامل 3 حلقه چاه است. شبکه چاههای مشاهده ای بمنظور اندازه گیری تغییرات سطح آب زیرزمینی با حفر 6 حلقه چاه مشاهده ای ایجاد شده که تقریباً پوشش دهنده کل آبخوان می باشد. ضمناً 4 حلقه چاه اکتشافی با مجموع عمق 177 متر حفر شده که در 2 حلقه آن آزمایش پمپاژ انجام گردیده است. براساس اطلاعات مطالعات انجام شده نقشه های تراز آب زیرزمینی، هم عمق سطح آب، تغییرات سطح آب زیرزمینی و هم قابلیت انتقال رسم شده است که پیوست می باشند.

همانطور که در نقشه تراز سطح آب زیرزمینی ملاحظه می شود جهت جریان آب زیرزمینی بطور کلی از خاور و شمال خاوری به سوی جنوب باختری می باشد. بیشترین مقدار منحنی تراز آب زیرزمینی منحنی ۲۳۳۵ متر در خاور دشت و کمترین مقدار منحنی تراز ۲۳۰۰ در باختر دشت می باشد.

نقشه هم عمق سطح آب زیرزمینی نیز نشان می دهد که بطور کلی در این دشت عمق سطح آب زیرزمینی پایین بوده و رقوم منحنی های هم عمق نیز بین ۱۵ تا ۷۵ متر می باشد. نواحی تبخیری در این دشت توسعه ندارد.

در نقشه اختلاف سطح آب که براساس داده های مهر ماه سال آبی ۱۳۷۵-۷۶ و شهریور ماه سال آبی ۱۳۸۴-۸۵، ترسیم شده نیز ملاحظه می شود که افت سطح آب زیرزمینی در تمام سطح آبخوان وجود دارد و منحنی های از منفی یک تا منفی ۷ رسم شده است. نقشه منحنی های هم ارزش قابلیت انتقال که براساس نتایج پمپاژ چاهها تهیه گردیده دو منحنی ۲۵۰ و ۵۰۰ متر مربع در روز رسم شده است.

با استفاده از نتایج اندازه گیری طولانی مدت سطح آب چاههای مشاهده ای آبنمود (هیدروگراف) معرف تغییرات سطح آب آبخوان آبرفتی رسم شده است و پیوست می باشد، بررسی این آبنمود مشخص می نماید که از مهر ۱۳۷۵ تا مهر ۱۳۸۱ آبنمود دارای افت نسبتاً شدید بوده است. از این تاریخ تا شهریور ۱۳۸۵ حالت تعادل و بالارونده دارد. این آبنمود برای متوسط ۱۰ سال حدود ۱/۱۰۶ متر افت سطح آب زیرزمینی را نشان می دهد.

جدول شماره (۳-۱) خلاصه وضعیت آماری منابع آب زیرزمینی محدوده مطالعاتی دامنه

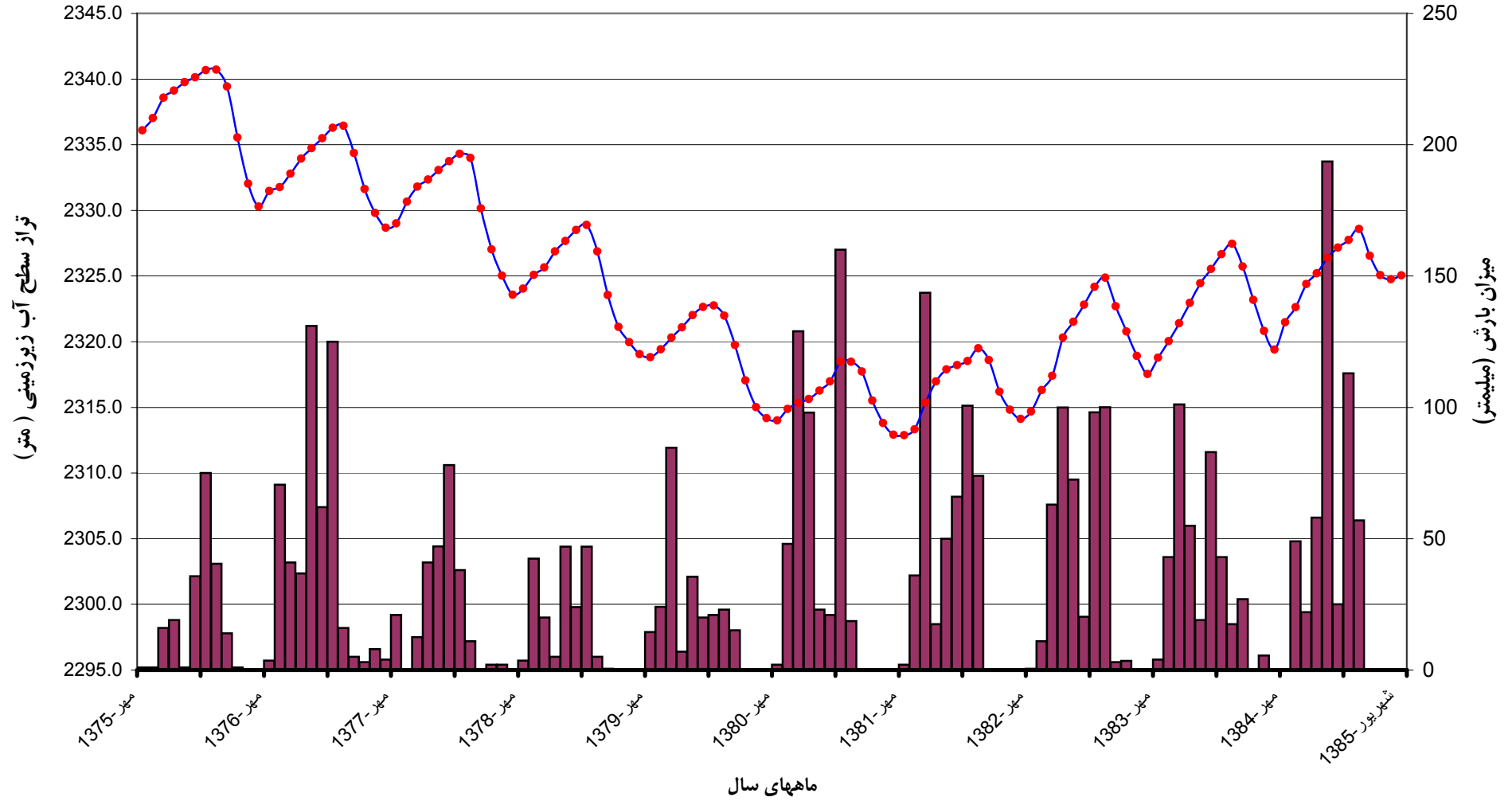
منابع انتخابی کمی و کیفی			تعداد چاه اکتشافی	تعداد چاه مشاهده ای	مصارف آب			منابع بهره برداری کننده آب زیرزمینی					وسعت (کیلومتر مربع)			
چشمه	قنات	چاه			جمع مصرف	آب زیرزمینی	سطحی و چشمه	جمع تخلیه	چشمه		قنات		چاه		دشت	ارتفاعات
			تخلیه	تعداد					تخلیه	تعداد	تخلیه	تعداد				
-	-	۲	۴	۶	۱۲۰/۲۴	۱۱۳/۸۷	۶۳۷	۱۱۷/۵۸	۲۳۶	۵۰	۲/۷۴	۱۹	۱۱۲/۴۸	۴۹۳	۱۴۶/۵	۲۸۸/۵

جدول شماره (۳-۲) : تراز سطح آب زیرزمینی آبخوان ابرفتی در محدوده مطالعاتی دامنه

شهریور	مرداد	تیر	خرداد	اردیبهشت	فروردین	اسفند	بهمن	دی	آذر	آبان	مهر	سال آبی
۲۳۳۰.۲۹	۲۳۳۲.۰۳	۲۳۳۵.۵۴	۲۳۳۹.۴۲	۲۳۴۰.۷۱	۲۳۴۰.۶۷	۲۳۴۰.۱۳	۲۳۳۹.۷۵	۲۳۳۹.۱۲	۲۳۳۸.۵۸	۲۳۳۷.۰۳	۲۳۳۶.۱۰	۱۳۷۵-۷۶
۲۳۳۸.۶۷	۲۳۳۹.۸۱	۲۳۳۱.۶۳	۲۳۳۴.۳۶	۲۳۳۶.۴۴	۲۳۳۶.۲۸	۲۳۳۵.۴۸	۲۳۳۴.۷۴	۲۳۳۳.۹۳	۲۳۳۲.۷۹	۲۳۳۱.۷۷	۲۳۳۱.۴۸	۱۳۷۶-۷۷
۲۳۳۳.۵۷	۲۳۳۵.۰۲	۲۳۲۷.۰۲	۲۳۳۰.۱۶	۲۳۳۳.۹۹	۲۳۳۴.۳۰	۲۳۳۳.۷۵	۲۳۳۳.۰۷	۲۳۳۲.۳۵	۲۳۳۱.۸۱	۲۳۳۰.۶۶	۲۳۲۹.۰۰	۱۳۷۷-۷۸
۲۳۱۹.۰۵	۲۳۱۹.۹۷	۲۳۲۱.۱۲	۲۳۲۳.۵۵	۲۳۲۶.۸۸	۲۳۲۸.۸۹	۲۳۲۸.۵۱	۲۳۲۷.۶۷	۲۳۲۶.۸۸	۲۳۲۵.۶۵	۲۳۲۵.۰۹	۲۳۲۴.۰۳	۱۳۷۸-۷۹
۲۳۱۴.۱۸	۲۳۱۵.۰۲	۲۳۱۷.۰۵	۲۳۱۹.۷۵	۲۳۲۱.۹۸	۲۳۲۲.۷۶	۲۳۲۲.۶۴	۲۳۲۲.۰۲	۲۳۲۱.۰۸	۲۳۲۰.۳۱	۲۳۱۹.۴۲	۲۳۱۸.۸۲	۱۳۷۹-۸۰
۲۳۱۲.۹۱	۲۳۱۳.۸۱	۲۳۱۵.۵۲	۲۳۱۷.۷۳	۲۳۱۸.۴۷	۲۳۱۸.۴۸	۲۳۱۶.۹۸	۲۳۱۶.۲۷	۲۳۱۵.۶۳	۲۳۱۵.۳۵	۲۳۱۴.۸۸	۲۳۱۴.۰۱	۱۳۸۰-۸۱
۲۳۱۴.۱۱	۲۳۱۴.۸۱	۲۳۱۶.۲۰	۲۳۱۸.۶۰	۲۳۱۹.۵۰	۲۳۱۸.۵۲	۲۳۱۸.۲۲	۲۳۱۷.۸۹	۲۳۱۶.۹۷	۲۳۱۵.۳۷	۲۳۱۳.۳۲	۲۳۱۲.۸۷	۱۳۸۱-۸۲
۲۳۱۷.۵۳	۲۳۱۸.۹۲	۲۳۲۰.۷۷	۲۳۲۲.۶۹	۲۳۲۴.۸۸	۲۳۲۴.۱۸	۲۳۲۲.۸۲	۲۳۲۱.۵۲	۲۳۲۰.۳۲	۲۳۱۷.۳۹	۲۳۱۶.۳۱	۲۳۱۴.۶۹	۱۳۸۲-۸۳
۲۳۱۹.۳۹	۲۳۲۰.۸۱	۲۳۲۳.۱۹	۲۳۲۵.۷۳	۲۳۲۷.۴۵	۲۳۲۶.۶۵	۲۳۲۵.۵۴	۲۳۲۴.۴۴	۲۳۲۲.۹۶	۲۳۲۱.۳۹	۲۳۲۰.۰۳	۲۳۱۸.۷۸	۱۳۸۳-۸۴
۲۳۲۵.۰۴	۲۳۲۴.۷۵	۲۳۲۵.۰۷	۲۳۲۶.۵۵	۲۳۲۸.۵۷	۲۳۲۷.۷۵	۲۳۲۷.۱۶	۲۳۲۶.۳۹	۲۳۲۵.۲۰	۲۳۲۴.۳۸	۲۳۲۲.۶۲	۲۳۲۱.۴۸	۱۳۸۴-۸۵

نمودار شماره (۱-۳): هیدروگراف معرف آبخوان ابرفتی محدوده مطالعاتی دامنه

۴- کیفیت منابع آب

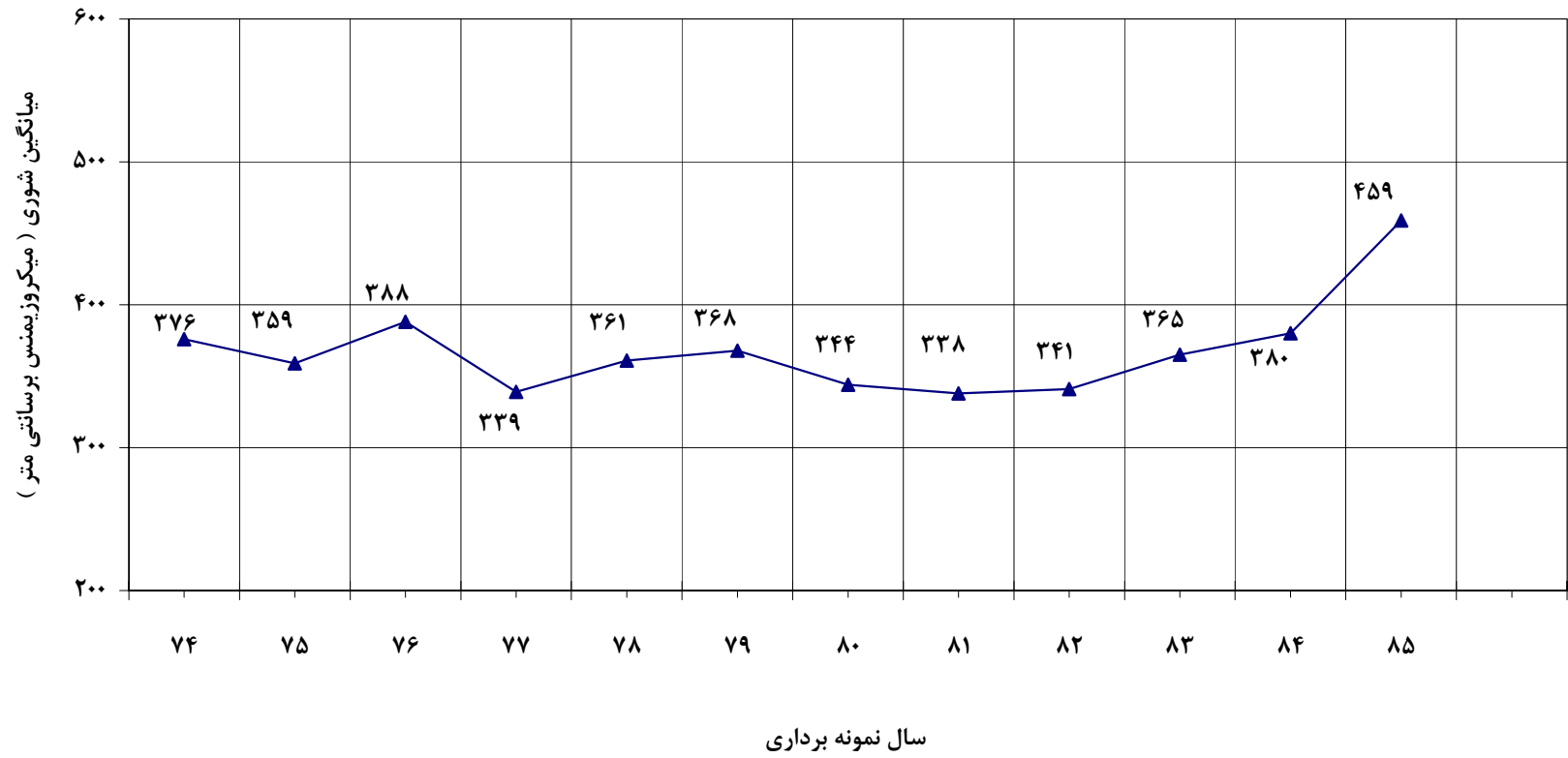
در این محدوده مطالعاتی ایستگاه هیدرومتری وجود ندارد و در خصوص بررسی وضعیت کیفی آب زیرزمینی نیز از ۳ حلقه چاه نمونه برداری انجام می‌شود.

در این محدوده مطالعاتی که رودخانه دره بید به عنوان یکی از شاخه‌های اصلی آن شناخته می‌شود، جریان‌های سطحی تولید شده به عنوان تامین کننده اولیه آب رودخانه پلاسجان می‌باشد. در این محدوده مطالعاتی هیچگونه ایستگاه هیدرومتری برای اندازه‌گیری وضعیت کیفیت وجود ندارد ولیکن براساس شواهد ایستگاه‌های هیدرومتری پایین دست (همانند ایستگاه اسکندری) وضعیت هدایت الکتریکی بین ۲۵۰ تا ۷۵۰ میکرومhos بر سانتیمتر ارزیابی گردیده است (طبق دستورالعمل تهیه نقشه‌های کیفیت این طبقه بندی انتخاب شده است). جریان سطحی خروجی از این محدوده مطالعاتی واد محدوده مطالعاتی بوئین-داران می‌شود.

میزان شوری در این محدوده فاقد تغییرات قابل ملاحظه و معنی داری می‌باشد. هدایت الکتریکی بین ۴۲۳ تا ۴۹۰ میکروزیمنس بر سانتیمتر در اطراف دامنه تا اراضی شرقی آن گسترش یافته است. نقشه هدایت الکتریکی با شماره (۴-۱) در گزارش ارائه شده است.

کموگراف معرف کیفیت شیمیایی آب زیرزمینی این آبخوان از سال ۱۳۷۴ تا ۱۳۸۵ در نمودار شماره (۴-۱) ارائه شده است. مطابق این نمودار تغییر محسوسی در متوسط وزنی هدایت الکتریکی آب زیرزمینی مشاهده نمی‌شود به نحوی که میزان آن از ۳۷۶ به ۴۵۹ میکروزیمنس بر سانتیمتر در سال ۱۳۸۵ رسیده است.

نمودار شماره (۴-۱): کموگراف معرف کیفی آبخوان دشت دامنه از سال ۱۳۷۴ لغایت سال ۱۳۸۵

مساحت شبکه تیسن ۲۰۴ کیلومتر مربع است

از تعداد ۴ حلقه چاه بعنوان منبع انتخابی نمونه برداری بعمل آمده است

۵- ارزیابی منابع آب

ارزیابی منابع آب شامل تهیه بیلان هیدروکلیماتولوژی، بیلان عمومی آب و بیلان آب زیرزمینی آبخوانها بوده و از نتایج بیلان امکان توسعه بهره برداری از منابع آب همچنین حجم ذخایر آب در یک محدوده مطالعاتی تعیین میگردد.

۵-۱- بیلان آب

کلیات

بیلان، تراز نامه بین داشته ها و برداشتها و در مورد منابع آب بین عوامل ورودی و عوامل خروجی آب در یک حوزه آبریز، یک محدوده مطالعاتی و یا یک آبخوان در زمان معین می باشد. در بیلان بایستی موازنه بین این دو گروه عوامل برقرار گردد، در محدوده ها یا آبخوانهایی که مجموع حجم آبهای ورودی با مجموع حجم آبهای خروجی تقریبا "یکسان می باشد بیلان حالت تعادل را نشان می دهد ولی چنانچه در یک محدوده یا یک آبخوان تعادل بین این دو گروه موجود نباشد و مجموع حجم عوامل خروجی که برداشت آب برای مصارف مهمترین آن است بیش از حجم عوامل ورودی باشد، بیلان آب متعادل نبوده و اضافه برداشت از ذخایر ثابت آب به کمک عوامل ورودی می آید تا موازنه برقرار گردد در این حالت بیلان را منفی می نامند. با برقراری بیلان وضعیت پتانسیل آب در یک محدوده مطالعاتی یا آبخوان معلوم می شود و براساس نتایج آن می توان امکان توسعه بهره برداری از منابع آب را برآورد نمود و همچنین در محدوده های دارای بیلان منفی چگونگی کنترل اضافه برداشت را بررسی کرد.

پتانسیل یا توانایی منابع آب در یک محدوده مطالعاتی یا آبخوان با برقراری بیلان برای یک سال در حالت متوسط و براساس اطلاعات طولانی مدت میسر می شود به عبارت دیگر با توجه به هدف دست یابی به پتانسیل آب در یک محدوده یا آبخوان بایستی بیلان برای یک سال با وضعیت متوسط محاسبه گردد.

برخی از عوامل بیلان آب مستقیما" قابل اندازه گیری و محاسبه می باشد برخی عوامل با توجه به معلوم بودن عوامل دیگر و اطلاعات موجود از شرایط هیدرولوژی و هیدروژئولوژیکی محدوده

یا آبخوان تنها برآورد می شود، همچنین روشهای محاسباتی که ذکر می شود برای حالتی است که اطلاعات مورد نیاز وجود داشته باشد، مسلماً "چنانچه اطلاعات کافی نباشد عامل یا عوامل مربوطه براساس شرایط برآورد می گردد.

بیان آب در محدوده مطالعاتی دامنه با استفاده از اطلاعات مختلف موجود و بصورت بیان هیدروکلیماتولوژی برای ارتفاعات و دشت، بیان آب زیرزمینی آبخوان آبرفتی و با استفاده از آنها بیان آب محدوده مطالعاتی تهیه گردیده است.

۵-۱-۱- بیان هیدروکلیماتولوژی

معادله عمومی بیان هیدروکلیماتولوژی طبق معادله زیر می باشد.

$$P=Er+(R+I)$$

که در این معادله :

P : متوسط بارندگی سالانه، Er : تبخیر و تعرق از بارندگی (تبخیر حقیقی)، R : جریان سطحی و I : نفوذ از بارندگی است که مجموع این دو را بارندگی مفید می نامند.
برای دست یابی به بیان هیدروکلیماتولوژی از بیان آبی ماهانه به روش تورنت وایت استفاده گردیده است.

۵-۱-۱-۱- بارندگی

بارش در هر محدوده عامل اصلی تولید آب می باشد، برای دستیابی به مقادیر متوسط ارتفاع بارندگی سالانه در هر محدوده مطالعاتی از نقشه منحنی های هم باران مربوط به آن استفاده شده و ارتفاع بارندگی به تفکیک ارتفاعات و دشت محاسبه می شود.
از حاصل ضرب مساحت در ارتفاع بارندگی میزان حجم بارندگی برای ارتفاعات و دشت محدوده مطالعاتی حاصل می گردد.

۵-۱-۱-۲- تبخیر و تعرق حقیقی

برای رسیدن به تبخیر و تعرق حقیقی براساس روش تورنت وایت ابتدا با استفاده از متوسط درجه حرارت (دما) ماهانه و ضرایبی که براساس عرض جغرافیایی منطقه مورد نظر که در یک جدول تنظیم شده، تبخیر و تعرق پتانسیل محاسبه می شود سپس با مقایسه بین تبخیر و تعرق پتانسیل و بارندگی متوسط ماهانه، تبخیر و تعرق حقیقی حاصل می شود. در ماه هایی که بارندگی از تبخیر و تعرق پتانسیل کمتر است چنانچه رطوبت در خاک موجود باشد، تبخیر و تعرق حقیقی از رطوبت خاک صورت می گیرد تا زمانی که رطوبت خاک به صفر برسد.

۵-۱-۱-۳- بارندگی مفید

بارندگی مفید به مجموع جریانهای سطحی و نفوذ حاصل از بارندگی در ارتفاعات یا دشت یک محدوده اطلاق می شود. طبق جدول تورنت وایت علاوه بر تبخیر و تعرق حقیقی بخشی از بارش نیز صرف تامین رطوبت خاک می شود که حد نهایی آن با توجه به شرایط اقلیمی، دانه بندی خاک سطحی و وضعیت پوشش گیاهی منطقه بین حدود ۵۰ میلیمتر برای نواحی خشک بدون پوشش گیاهی تا ۲۰۰ میلیمتر برای نواحی مرطوب با پوشش گیاهی، متغیر می باشد. رطوبت خاک همانطور که گفته شد در نهایت از طریق جذب ریشه گیاه یا بطور مستقیم به تبخیر و تعرق حقیقی تبدیل می شود. بارندگی مفید از تفاضل بارش با تبخیر و تعرق حقیقی و نیاز رطوبت خاک حاصل می شود.

در بیان آبی ماهانه به روش تورنت وایت ابتدا تبخیر و تعرق پتانسیل طبق معادله های زیر محاسبه می گردد.

$$E\tau = 16 \left(\frac{10T}{J} \right)^a$$

$$E\tau_c = E\tau \left(\frac{D.L}{360} \right)$$

$E\tau$ = تبخیر و تعرق پتانسیل اصلاح نشده

$E\tau_c$ = تبخیر و تعرق پتانسیل اصلاح شده

T = متوسط درجه حرارت هر ماه

J = شاخص حرارتی سالانه که از جمع شاخص حرارتی ۱۲ ماه بدست می آید.

a = ضریب شاخص حرارتی

D = تعداد روزهای هر ماه

L = متوسط ساعات روشنایی برای هر ماه

شاخص حرارتی ماهانه از معادله زیر حاصل می شود.

$$Ja = \left(\frac{Ta}{5} \right)^{1.51}$$

Ja = شاخص حرارتی ماهانه

Ta = متوسط درجه حرارت در ماه مورد نظر

ضریب شاخص حرارتی (a) نیز از معادله ساده شده زیر محاسبه می شود.

$$a = 0.5 + 16\% \times J$$

پس از محاسبه تبخیر و تعرق پتانسیل، جدولی تنظیم می شود که در آن مقادیر بارندگی هر ماه با تبخیر و تعرق پتانسیل همان ماه مقایسه شده اگر میزان بارندگی مساوی یا کمتر باشد تمام بارش تبخیر و تعرق حقیقی محسوب می شود و اگر بارندگی از تبخیر و تعرق پتانسیل بیشتر باشد، مازاد بارندگی پس از کسر آب مورد نیاز رطوبت خاک به عنوان بارندگی مفید تعیین می گردد.

در محدوده مطالعاتی دامنه طبق جدول شماره (۵-۱) برای ارتفاعات و دشت مقادیر متوسط درجه حرارت ماهانه و تبخیر و تعرق پتانسیل محاسبه شده و در ردیفهای اول و سوم آورده شده است، جمع تبخیر و تعرق پتانسیل ۱۲ ماه (سالانه) برای ارتفاعات و دشت به ترتیب ۶۴۱/۳۰ و ۶۴۳/۳۲ میلی متر می باشد، در ردیف دوم توزیع ماهانه بارش (براساس سال متوسط) نوشته شده که مقدار سالانه آن برای ارتفاعات و دشت برابر ۳۴۰ و ۳۳۰ میلی متر است. از مقایسه بارندگی ماهانه با تبخیر و تعرق پتانسیل مقادیر تبخیر و تعرق حقیقی ماهانه (ردیف چهارم جدول) حاصل گردیده که مجموع ۱۲ ماه برابر ۱۵۲/۱۲ میلی متر در سال برای ارتفاعات و ۲۰۰/۳۶ میلی متر در سال برای دشت گردیده است، در این محدوده مطالعاتی با

توجه به وضعیت اقلیمی، سنگ شناسی و پوشش گیاهی میزان بارندگی مورد نیاز تامین رطوبت خاک برابر ۵۰ میلی متر برای ارتفاعات و ۱۰۰ میلی متر برای دشت برآورد شده است (ردیف پنجم جدول)

پس از کسر تبخیر و تعرق حقیقی همراه با میزان نیاز رطوبت خاک از بارندگی مازاد بارش که بارندگی مفید نامبرده می شود حاصل می شود که در ردیف ششم جدول آورده شده است میزان بارندگی مفید نیز به ترتیب برای ارتفاعات و دشت برابر ۱۸۷/۸۰ میلی متر و ۱۵۴/۶۵ میلی متر در سال حاصل شده است. تفکیک بارندگی مفید به نفوذ و جریان سطحی مشکل بوده و به عوامل مختلفی بستگی دارد، در ارتفاعات تخلیه چشمه ها که جزئی از دبی پایه رودخانه ها را شامل می شود با جریان سطحی دیده شده و نفوذ تنها شامل تغذیه جانبی آبخوانهای آبرفتی و تخلیه چاههای ارتفاعات می باشد، در دشتهای میزان نفوذ با توجه به وسعت دشت، نفوذ پذیری آبرفت و وجود آبراهه ها تفاوت دارد. از دشت دامنه هم براساس وسعت دشت و سایر شرایط تاثیر گذار، نفوذ از جریان تفکیک گردیده است. تفکیک بارندگی مفید به دو مولفه نفوذ و جریان در دو ردیف آخر جدول آمده است.

در جدول شماره (۵-۲) نتایج بیلان هیدروکلیماتولوژی به تفکیک دشت و ارتفاعات بصورت حجمی ارائه گردیده است. طبق این جدول از ۴۸/۴ میلیون متر مکعب حجم بارش در دشت حدود ۵۳ درصد تبخیر و تعرق و ۴۷ درصد بارندگی مفید است که با توجه به شرایط دشت از ۲۲/۷ میلیون متر مکعب بارندگی مفید حدود ۹۳ درصد نفوذ می نماید و ۷ درصد بقیه جریان سطحی در دشت است، از ۹۸/۱ میلیون متر مکعب حجم بارش در ارتفاعات حدود ۴۵ درصد تبخیر تعرق و ۵۵ درصد بقیه برابر ۵۴/۲ میلیون متر مکعب بارندگی مفید است که از این مقدار ۵۸/۸ درصد آن تغذیه جانبی آبرفتی و تخلیه چاه و قنات در ارتفاعات است و ۴۱/۲ درصد از بارندگی مفید برابر ۲۲/۳ میلیون متر مکعب جریان سطحی و آبدهی چشمه ها می باشد (تخلیه چشمه های آمار برداری شده ۴/۸۳ میلیون متر مکعب در سال است)

جدول شماره (۵ - ۱) : محاسبه تبخیر و تعرق پتانسیل و بیلان آبی ماهانه - روش تورنت وایت

(دما به سانتی گراد سایر مولفه ها به میلی متر)

											۴۲۱۴		ارتفاعات	دامنه
Oct	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar	Apr	May	Jun	Jul	Aug	Sep	سالانه	مؤلفه های بیلان	
مهر	آبان	آذر	دی	بهمن	اسفند	فروردین	اردیبهشت	خرداد	تیر	مرداد	شهریور			
۱۲.۷	۷.۱	۱.۶	-۲.۷	-۲.۹	۲.۲	۷.۶	۱۲.۷	۱۸.۲	۲۲.۶	۲۲.۳	۱۸.۷	۱۰.۱۰	دما T	
۰.۵	۳۵.۳	۴۸.۹	۴۹.۸	۴۹.۶	۶۰.۴	۶۰.۲	۳۵.۲	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۳۳۹.۹۸	بارندگی P	
۵۳.۶۳	۲۳.۹۴	۳.۸۲	۰.۰۰	۰.۰۰	۶.۶۱	۳۲.۰۳	۶۶.۲۸	۱۰۱.۵۸	۱۳۶.۰۰	۱۲۵.۷۶	۹۱.۶۵	۶۴۱.۳۰	تبخیر و تعرق پتانسیل ماهانه ETP	
۰.۵۳	۲۳.۹۴	۳.۸۲	۰.۰۰	۰.۰۰	۶.۶۱	۳۲.۰۳	۶۶.۲۸	۱۸.۹۲	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰	۱۵۲.۱۲	تبخیر و تعرق حقیقی Etr	
۰.۰۰	۱۱.۳۶	۵۰.۰۰	۵۰.۰۰	۵۰.۰۰	۵۰.۰۰	۵۰.۰۰	۱۸.۹۲	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰		ذخیره رطوبت خاک H	
۰.۰۰	۰.۰۰	۶.۴۴	۴۹.۸۰	۴۹.۶۰	۵۳.۷۹	۲۸.۱۷	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰	۱۸۷.۸۰	مازاد (بارش مفید) R+I	
		۲.۰۰	۲۰.۰۰	۲۰.۰۰	۲۳.۵۰	۱۲.۰۰						۷۷.۵۰	جریان سطحی R	
		۴.۴۴	۲۹.۸۰	۲۹.۶۰	۳۰.۲۹	۱۶.۱۷						۱۱۰.۳۰	نفوذ I	

(دما به سانتی گراد سایر مولفه ها به میلی متر)

											۴۲۱۴		دشت	دامنه
Oct	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar	Apr	May	Jun	Jul	Aug	Sep	سالانه	مؤلفه های بیلان	
مهر	آبان	آذر	دی	بهمن	اسفند	فروردین	اردیبهشت	خرداد	تیر	مرداد	شهریور			
۱۲.۷	۷.۲	۱.۶	-۲.۷	-۲.۹	۲.۲	۷.۶	۱۲.۸	۱۸.۳	۲۲.۷	۲۲.۴	۱۸.۸	۱۰.۶۰	دما T	
۰.۶	۳۷.۳	۵۴.۰	۴۰.۹	۴۵.۴	۶۲.۲	۵۶.۵	۳۳.۱	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۳۳۰.۰۴	بارندگی P	
۵۳.۷۶	۲۴.۰۰	۳.۸۸	۰.۰۰	۰.۰۰	۶.۶۸	۳۲.۱۱	۶۶.۴۴	۱۰۱.۸۸	۱۳۶.۴۶	۱۲۶.۱۹	۹۱.۹۳	۶۴۳.۳۲	تبخیر و تعرق پتانسیل ماهانه ETP	
۰.۵۹	۲۴.۰۰	۳.۸۸	۰.۰۰	۰.۰۰	۶.۶۸	۳۲.۱۱	۶۶.۴۴	۶۶.۶۶	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰	۲۰۰.۳۶	تبخیر و تعرق حقیقی Etr	
۰.۰۰	۱۳.۳۰	۶۳.۴۴	۱۰۰.۰۰	۱۰۰.۰۰	۱۰۰.۰۰	۱۰۰.۰۰	۶۶.۶۶	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰		ذخیره رطوبت خاک H	
۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰	۲۹.۳۴	۴۵.۴۰	۵۵.۵۲	۲۴.۳۹	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰	۱۵۴.۶۵	مازاد (بارش مفید) R+I	
			۲.۰۰	۳.۳۰	۴.۰۰	۱.۰۰						۱۰.۳۰	جریان سطحی R	
			۲۷.۳۴	۴۲.۱۰	۵۱.۵۲	۲۳.۳۹						۱۴۴.۳۵	نفوذ I	

جدول شماره (۵-۲) بیلان هیدروکلیماتولوژی دشت و ارتفاعات دامنه

بارندگی مفید				تبخیر و تعرق حقیقی	حجم بارندگی	وسعت (کیلومتر مربع)	
تخلیه توسط چاه و قنات ارتفاعات	نفوذ موثر به آبخوان آبرفتی	جریان سطحی و چشمه ها	جمع				
-	۲۱.۲۰	۱.۵۰	۲۲.۷۰	۲۵.۷۰	۴۸.۴۰	۱۴۶.۵۰	دشت
۵.۷۴	۲۶.۱۶	۲۲.۳۰	۵۴.۲۰	۴۳.۹۰	۹۸.۱۰	۲۸۸.۵۰	ارتفاعات
۵.۷۴	۴۷.۳۶	۲۳.۸۰	۷۶.۹۰	۶۹.۶۰	۱۴۶.۵۰	۴۳۵.۰۰	جمع محدوده

حجم آبها بر حسب میلیون متر مکعب در سال

۵-۱-۲- بیان آب زیرزمینی آبخوان آبرفتی

بیان آب زیرزمینی یک آبخوان طبق معادله کلی زیر محاسبه می شود.

$$(Q_{in} + Q_{is}) - (Q_w + Q_{Eg} + Q_d + Q_{out}) = \Delta V$$

- عوامل ورودی (عوامل مثبت بیان)

Q_{in} = جریان زیرزمینی ورودی جانبی از سمت ارتفاعات و احتمالاً از دشت بالادست.

توضیح اینکه در برخی از آبخوانها که سنگ کف آنها سازند نفوذ پذیر بوده نشت آب از سنگ کف برآورد شده و همراه با Q_{in} دیده می شود.

Q_{is} = تغذیه از سطح آبخوان که شامل نفوذ از آبهای متفاوت است طبق معادله زیر

$$Q_{is} = Q_p + Q_I + Q_{sw} + Q_R$$

در این معادله :

Q_p = نفوذ از بارش بر سطح دشت (آبخوان).

Q_I = تغذیه از آب مصرفی کشاورزی (از سطح مزارع).

Q_{sw} = تغذیه از پساب آب مصرفی شرب و صنعت که عمده آن از طریق چاه های جذبی است.

Q_R = تغذیه از جریانهای سطحی یا رودخانه ها که میزان تغذیه مصنوعی احتمالی نیز در این عامل دیده میشود.

- عوامل خروجی (عوامل منفی بیان)

Q_w = برداشت و تخلیه توسط چاه، قنات و چشمه آبرفتی از آبخوان

Q_{Eg} = تبخیر از آب زیرزمینی (نواحی که سطح آب زیرزمینی به سطح زمین نزدیک است)

Q_d = زهکشی از آبخوان توسط زهکش های طبیعی یا احتمالاً مصنوعی

Q_{out} = جریان زیرزمینی خروجی از آبخوان (به آبخوان دشت پایین دست یا کویر و دریا)

ΔV = تغییر ذخیره ثابت آبخوان که این متغیر در بیان های با حالت متعادل (جمع ورودیها

با جمع خروجی ها برابر باشد) حدود صفر است و در بیان منفی برابر اضافه برداشت از ذخیره

ثابت آبخوان می باشد که برای برقراری موازنه به کمک عوامل تغذیه می آید و چون اضافه بر

حجم ذخیره جبران پذیر سالانه آبخوان بوده با علامت منفی نشان داده می شود.

برخی از عوامل بیلان یا مستقیماً "اندازه گیری می شود و یا قابل محاسبه می باشد ولی به علت وجود عوامل متعدد تاثیر گذار بر بیلان آب زیرزمینی حتی با داشتن کاملترین اطلاعات مورد نیاز، باز هم محاسبه برخی عوامل بیلان امکان پذیر نیست یا محاسبه آنها بسیار مشکل است لذا با توجه به شرایط هیدروژئولوژیکی آبخوان تنها می توانند برآورد شوند. نتایج بیلان آب زیرزمینی شامل حجم مربوط به هر یک از مولفه های تغذیه و تخلیه آبخوان و نیز تغییر حجم ذخیره آبخوان آبرفتی در جدول شماره (۳-۵) ارائه شده است.

۵-۱-۲-۱- جریان زیرزمینی ورودی و خروجی (Q_{in} و Q_{out})

جریانهای زیرزمینی ورودی جانبی یا خروجی از آبخوان با استفاده از معادله داری محاسبه می شود.

$$Q_{in} \text{ یا } Q_{out} = L \times I \times T \times t$$

L = طول مقطع ورودی یا خروجی بر حسب متر

I = گرادیان هیدرولیک که از تقسیم متوسط عرض مقطع بر فاصله ارتفاعی بین دو منحنی هم تراز مقطع به دست می آید که بدون بعد می باشد.

T = قابلیت انتقال متوسط مقطع بر حسب متر مربع بر روز

t = زمان دوره بیلان بر حسب روز

برای محاسبه این عامل از نقشه های تراز آب زیرزمینی که مقاطع ورودی و خروجی آب زیرزمینی روی آن مشخص شده باشد و نقشه هم قابلیت انتقال (T) استفاده می شود.

در محدوده مطالعاتی دامنه برای آبخوان آبرفتی نقشه تراز آب زیرزمینی که مقاطع ورودی و خروجی بر روی آن مشخص شده و نقشه منحنی های هم قابلیت انتقال رسم شده و پیوست می باشد. محاسبات جریان زیرزمینی ورودی و خروجی طبق جدول شماره (۴-۵) و انجام گرفته که براساس آن مقدار جریان ورودی جانبی برابر ۲۷/۱۶ میلیون متر مکعب در سال و جریان زیرزمینی خروجی برابر ۱/۵ میلیون متر مکعب حاصل شده است.

جریان ورودی شامل ۲۶/۱۶ میلیون تغذیه جانبی از ارتفاعات و یک میلیون متر مکعب بخشی از نفوذ در دشت در خارج از آبخوان (نفوذ در آبرفت بین آبخوان و ارتفاعات) است که همراه با تغذیه جانبی ارتفاعات، جریان زیرزمینی ورودی جانبی به آبخوان را تشکیل می دهند.

۵-۱-۲-۲- نفوذ از بارندگی

نفوذ از بارندگی از سطح آبخوان جزئی از تغذیه سطحی می باشد. طبق بیلان هیدروکلیماتولوژی که به روش بیلان آبی ماهانه تورنت وایت (جدول شماره ۵-۱ و ۵-۲) محاسبه شده مقدار بارندگی مفید دشت شامل جریان سطحی و نفوذ برابر ۲۲/۷ میلیون متر مکعب بوده و با توجه به وسعت دشت که فرصت نفوذ از این آب را تا رسیدن به آبراهه ها میسر می نماید و دانه بندی آبرفت بخش اعظم بارندگی مفید امکان نفوذ را دارد که میزان آن برابر ۲۱/۲ میلیون متر مکعب در سال معادل ۹۳ درصد بارندگی مفید ۴۳/۵ درصد از کل بارش روی دشت می باشد، با توجه به وسعت آبخوان که ۹۸/۶ درصد دشت را شامل می شود. عمده آن برابر ۲۰/۲ میلیون مترمکعب، نفوذ مستقیم به آبخوان آبرفتی است. و یک میلیون مترمکعب بقیه نفوذ در دشت همراه با ۲۶/۱۶ میلیون مترمکعب تغذیه جانبی از ارتفاعات، جریان زیرزمینی ورودی به آبخوان را تشکیل می دهد.

۵-۱-۲-۳- تبادل آب رودخانه و آبخوان آبرفتی

رودخانه ها بخصوص در ناحیه ورودی به دشت تغذیه کننده آبخوان بوده و برخی از آنها بویژه در نواحی خروجی از دشت که سطح آب زیرزمینی نزدیک به سطح زمین می باشد زهکش آبخوان هستند ساده ترین راه محاسبه میزان تغذیه یا زهکش اندازه گیری آبدهی آب رودخانه در دو نقطه به فاصله معین در مسیر آن می باشد و تفاوت آبدهی بین این دو نقطه مقدار تغذیه و زهکشی را معلوم می نماید، کاهش آبدهی در نقطه پایین دست نسبت به میزان آن در بالا دست نشانه تغذیه و افزایش آبدهی در نقطه پایین دست مشخص کننده زهکشی می باشد.

شکل منحنی های هم تراز آب زیرزمینی نیز معلوم کننده تغذیه یا زهکشی است اگر جهت جریان آب زیرزمینی از رودخانه به سوی منحنی تراز باشد رودخانه تغذیه کننده بوده و چنانچه جهت جریان از منحنی هم تراز آب زیرزمینی به سمت رودخانه باشد نشانه زهکشی رودخانه می باشد.

مقدار زهکشی یا نفوذ با در دست داشتن سطح آب چاههای مجاور رودخانه (یا منحنی تراز) و ارتفاع سطح آب رودخانه از معادله زیر بدست می آید.

$$Qd = L \times b \times K \times \frac{\Delta H}{\Delta X}$$

Qd = حجم زه آب یا تغذیه (متر مکعب در روز)

L = طول قسمت زهکش یا تغذیه کننده رودخانه (متر)

b = متوسط محیط با عرض ناحیه زهکشی یا تغذیه (متر)

k = ضریب هدایت هیدرولیکی در آن ناحیه

ΔH = اختلاف ارتفاع سطح آب رودخانه با سطح آب آبخوان (عمق سطح آب چاه مشاهده ای مجاور یا منحنی تراز مجاور) بر حسب متر، اگر رودخانه زهکش باشد سطح آب رودخانه پایین تر از عمق سطح آب چاه یا چاههای مجاور است و چنانچه تغذیه کننده باشد سطح آب رودخانه بالاتر از سطح آب چاه مجاور می باشد.

ΔX = فاصله متوسط چاه های مورد اندازه گیری یا منحنی تراز از رودخانه (متر)

از معادله ای به نام دیویس-ویلسون نیز میزان نفوذ از رودخانه قابل محاسبه می باشد.

$$QR = 0.45C \frac{L \times b}{46/3\sqrt{v}} \times \sqrt{d}$$

QR = نفوذ از بستر رودخانه (متر مکعب در روز)

L = طول قسمت تغذیه کننده رودخانه (متر)

b = متوسط محیط خیس شده (متر)

d = عمق متوسط آب در رودخانه (متر)

v = سرعت آب در رودخانه (متر در ثانیه)

C = ضریبی که به جنس بستر رودخانه بستگی دارد (حالت متوسط آن ۵۰ می باشد).
دقت در روشهای نام برده شده نیاز به اطلاعات کامل و حتی تحقیق صحرایی دارد لذا در این طرح بویژه استفاده از نقشه های با مقیاس ۲۵۰۰۰۰ : انواحی زهکشی و تغذیه رودخانه ها مسلماً دارای تقریب است.

محدوده مطالعاتی دامنه دارای یک رودخانه اصلی و تعدادی سیلابرو بوده که در بخش زیادی از مسیر خود تغذیه کننده آبخوان هستند. تنها در ناحیه خروجی رودخانه زهکش می باشد. مقدار تغذیه از جریانهای سطحی به آبخوان برابر ۱۵/۷۴ میلیون متر مکعب در سال بدست آمده است.

میزان زهکشی توسط زهکش در ناحیه خروجی حدود ۰/۴۵ میلیون متر مکعب در سال برآورد شده است.

۵-۱-۲-۴- مصارف آب و نفوذ از آن

مصارف آب شامل مصرف کشاورزی، مصرف شرب و مصرف صنعت می باشد.
در این محدوده مطالعاتی جمع مصارف سالانه آب برابر ۱۲۰/۲۴ میلیون متر مکعب است که ۵/۳ درصد آن (۶/۳۷ میلیون متر مکعب) از جریانهای سطحی و چشمه های ارتفاعات تامین می شود و ۹۴/۷ درصد بقیه (۱۱۳/۸۷ میلیون متر مکعب) از منابع آب زیرزمینی شامل چاه، قنات و چشمه های آبرفتی می باشد در برخی دشتهای از زه آنها نیز برای کشاورزی استفاده می شود که در این حالت مقدار آب مصرفی زه آنها همراه با چشمه ها آورده می شود.

از کل مجموع ۱۲۰/۲۴ میلیون متر مکعب مصرف آب در این محدوده ۹۸/۷ درصد (۱۱۸/۷۵ میلیون متر مکعب) به مصرف کشاورزی، ۱/۲ درصد (۱/۴۱ میلیون متر مکعب) مصرف شرب و ۰/۱ درصد (۰/۰۸ میلیون متر مکعب) به مصرف صنعت می رسد. میزان مصرف آب در سطح آبخوان آبرفتی که بیلان آب زیرزمینی برای آن تهیه می شود، در بخش های کشاورزی، شرب و صنعت به ترتیب ۱۱۲/۶۶، ۱/۳ و ۰/۰۸ میلیون متر مکعب در سال می باشد.

محاسبه تغذیه از پساب مصارف مانند انواع تغذیه از سطح مشکل بوده و عوامل مختلفی در نفوذ پساب مصارف تاثیر دارد.

- (Qi) نفوذ از مصرف کشاورزی یا تغذیه از مزارع به نوع آبیاری، دانه بندی خاک، وضعیت کرت بندی مزرعه و حتی کیفیت آب مصرفی بستگی دارد. براساس تحقیقات تجربی سازمان خوار و بار جهانی (FAO) که در نقاط مختلف آب و هوایی و با شیوه های متفاوت آبیاری از طریق استفاده از لایسیمتر انجام گرفته نفوذ عمقی از مصرف آبیاری را طبق جدول شماره (۵-۵) بدست آورده است.

- (Qsw) نفوذ از مصارف شرب و صنعت بر حسب نوع دفع پساب شرب و صنعت بسیار متفاوت می باشد. طبق بررسی های تجربی چنانچه دفع پساب توسط چاه های جذبی صورت بگیرد میزان تغذیه آبخوان بین ۶۰ تا بیش از ۷۵ درصد آب مصرفی شرب و صنعت را شامل می شود، در شهرهایی که طرح جمع آوری فاضلاب اجرا می شود بر حسب نواحی تحت پوشش طرح میزان نفوذ کاهش می یابد و در حالت کامل آن تا حداقل ۱۰ درصد مصرف شرب کاهش می یابد.

در محدوده مطالعاتی دامنه عمده آب مصرفی در مزارع از طریق آبیاری کرتی و سنتی انجام می گیرد و در نتیجه میزان تغذیه از آب مصرفی کشاورزی طبق جدول FAO برابر ۳۹/۴۳ میلیون متر مکعب در سال بدست آمده است. که حدود ۳۵ درصد آب مصرفی آبیاری می باشد. مقدار آب نفوذ یافته از مصارف شرب و صنعت چون دفع پساب آنها عمدتاً از طریق چاه های جذبی صورت می گیرد برابر ۰/۹۷ میلیون متر مکعب حاصل شده است.

۵-۱-۲-۵- تخلیه و برداشت از آب زیرزمینی (Qw)

تخلیه و برداشت از آب زیرزمینی مهمترین عامل خروجی آب بوده که شامل برداشت (پمپاژ) توسط چاه و تخلیه بوسیله قنات و چشمه می باشد.

در محدوده مطالعاتی دامنه جمع تخلیه از آبخوان آبرفتی بوسیله ۷۴ حلقه چاه، ۵ رشته قنات و ۲ دهنه چشمه آبرفتی برابر ۱۰۹/۵۴ میلیون متر مکعب در سال (طبق آمار) می باشد که حدود ۹۸/۲ درصد مجموع عوامل خروجی بیلان را شامل می شود.

۵-۱-۲-۶- تبخیر و تعرق از آب زیرزمینی (QE)

تبخیر و تعرق از آب زیرزمینی به عمق سطح آب، نوع و بافت خاک و درجه حرارت محیط پوشش گیاهی، شدت باد، رطوبت نسبی هوا و غلظت املاح آب بستگی دارد، این تبخیر طبق اصل کشش لوله های موئینه انجام می گیرد.

عمق سطح آب زیرزمینی عامل اصلی تبخیر از آب زیرزمینی می باشد و هر چه سطح آب زیرزمینی به سطح زمین نزدیک تر باشد تبخیر از آن بیشتر است. با استفاده از عمق سطح آب زیرزمینی و تبخیر از طشت تحقیقات تجربی توسط وایت انجام گرفته که نتایج آن بصورت یک منحنی پوشش دهنده نقاطی در یک محور مختصات منعکس شده است که محور افقی آن عمق سطح آب و محور عمودی آن درصد تبخیر از طشت در ناحیه می باشد. در حقیقت رابطه بین این دو نقاطی ایجاد نموده که با رسم خطی بر آنها منحنی به نام منحنی وایت حاصل شده است. این منحنی زمانی که عمق سطح آب به سطح زمین نزدیک تر است نسبت به محور عمودی شیب ملایمی دارد و تقریباً "از عمق ۰/۵ متری به بعد شیب منحنی به تدریج شدید شده و از عمق ۳ متری به بعد تقریباً" به سمت صفر درصد (از تبخیر طشت) میل می نماید. جدول شماره (۵-۶) که از منحنی وایت کسب شده نسبت بین عمق سطح آب زیرزمینی و درصدی از تبخیر طشت که می تواند میزان تبخیر از آب زیرزمینی را محاسبه نماید مشخص می نماید.

در آبخوان آبرفتی محدوده مطالعاتی دامنه چون عمق سطح آب زیرزمینی بیش از ۵ متر است. تبخیر از آب زیرزمینی وجود ندارد.

۵-۱-۲-۷- نوسانات سطح آب زیرزمینی

آبنمود (هیدروگراف) معرف تغییرات سطح آب زیرزمینی که از متوسط مجموع تغییرات سطح آب طولانی مدت چاه های مشاهده ای برای یک آبخوان رسم می گردد معرف تغییرات عمومی سطح آب زیرزمینی آن آبخوان در طول زمان می باشد. آبنمود معرف تغییرات سطح آب در سالهای پر باران که تغذیه آبخوان بیشتر است. حالت بالا روندگی را نشان می دهد و در سالهای

خشک که از تغذیه آبخوان توسط بارندگی کاسته می شود و معمولاً " بهره برداری از آب زیرزمینی هم برای جایگزینی کمبود آب مصرفی سطحی افزایش می یابد، حالت پایین رفتن یا افت را مشخص می نماید. شکل نوسانات سالانه آبنمود نیز برای ماههای مرطوب (دارای بارش) حالت بالا روندگی را نشان می دهد، در طولانی مدت، صرف نظر از سالهای خشک و مرطوب چنانچه هیدروگراف معرف تغییرات سطح آب زیرزمینی یک آبخوان در یک ماه معین برای اولین سال و آخرین سال آماری یکسان باشد و یا تغییرات جزئی داشته باشد آبنمود حالت متعادل بودن سطح آب زیرزمینی را نشان می دهد و اگر در طول زمان کاهش تدریجی داشته باشد آبنمود حالت افت سطح آب در آبخوان را مشخص می نماید.

برای آبخوان محدوده مطالعاتی دامنه آبنمود معرف تغییرات سطح آب زیرزمینی تهیه شده است که از اطلاعات اندازه گیری چاه های مشاهده ای ۱۰ سال (از مهر ۱۳۷۵ الی شهریور ۱۳۸۵) استفاده شده است. هیدروگراف تغییرات سطح آب نشان دهنده افت نسبتاً زیاد سطح آب زیرزمینی از ۱۳۷۵ تا مهر ۱۳۸۲ می باشد از این تاریخ تا شهریور ۱۳۸۵ به علت سالهای پرباران آبنمود حالت متعادل و حتی بالاروندگی سطح آب را دارد. مجموع افت تجمعی ۱۰ ساله برابر ۱۱/۰۶ متر حاصل شده است.

۵-۱-۲-۸- تغییرات ذخیره آبخوان

همانطور که در مقدمه گفته شد تغییر ذخیره آبخوان از حاصل ضرب متوسط تغییرات طولانی مدت سطح آب آبخوان (اخذ شده از هیدروگراف معرف) در ضریب ذخیره متوسط و مساحت آبخوان بدست می آید. برای آبخوان آبرفتی محدوده مطالعاتی دامنه علاوه بر آبنمودهای معرف تغییرات سطح آب زیرزمینی از نقشه تغییرات سطح آب زیرزمینی نیز استفاده شده که از مجموع آنها مقدار متوسط افت طولانی مدت سطح آب آبخوان برابر ۱/۱۰۶ متر در سال بدست آمده است، ضریب ذخیره متوسط دشت ۵ درصد و وسعت آبخوان ۱۴۴/۵ کیلومتر مربع است در نتیجه مقدار تغییر حجم ذخیره یا به عبارت دیگر اضافه برداشت از ذخیره ثابت آبخوان حدود ۷/۹۹ میلیون متر مکعب در سال محاسبه شده است.

$$\text{کاهش حجم ذخیره ثابت آبخوان میلیون متر مکعب} = ۱۴۴/۵ \times ۱/۱۰۶ \times ۰/۰۵ = ۷/۹۹$$

جدول شماره (۳-۵) بیلان آب زیرزمینی آبخوان آبرفتی دامنه

تغییرات حجم ذخیره	تخلیه					تغذیه					وسعت ناحیه بیلان (کیلومتر مربع)	
	جمع تخلیه	جریان زیرزمینی خروجی	تبخیر از آبخوان	زهکشی از آبخوان	تخلیه توسط چاه، چشمه و قنات آبرفتی	جمع تغذیه	نفوذ از آب شرب و صنعت	نفوذ از آب مصرفی کشاورزی	نفوذ از آبهای سطحی	نفوذ از بارندگی مستقیم		جریان زیرزمینی ورودی
-۷.۹۹	۱۱۱.۴۹	۱.۵۰	۰.۰۰	۰.۴۵	۱۰۹.۵۴	۱۰۳.۵۰	۰.۹۷	۳۹.۴۳	۱۵.۷۴	۲۰.۲۰	۲۷.۱۶	۱۴۴.۵۰

ارقام به میلیون متر مکعب در سال

جدول شماره (۴-۵) : مشخصات مقاطع و حجم جریانات زیرزمینی ورودی و خروجی از آبخوان آبرفتی دامنه

نوع جبهه	شماره جبهه	شیب هیدرولیکی در هزار	طول متر	T m ² /day	حجم جریان میلیون متر مکعب	ملاحظات
ورودی	۱	۱۱,۰۰	۳۹۴۷	۲۵۰	۳,۹۶	دوره بیلان ۳۶۵ روز
	۲	۱۰,۰۰	۲۸۹۲	۲۵۰	۲,۶۴	دوره بیلان ۳۶۵ روز
	۳	۹,۰۰	۴۱۱۵	۵۰۰	۶,۷۶	دوره بیلان ۳۶۵ روز
	۴	۱۰,۰۰	۲۱۵۰	۵۰۰	۳,۹۲	دوره بیلان ۳۶۵ روز
	۵	۸,۰۰	۳۱۵۶	۵۰۰	۴,۶۱	دوره بیلان ۳۶۵ روز
	۶	۸,۰۰	۳۶۱۰	۵۰۰	۵,۲۷	دوره بیلان ۳۶۵ روز
	۷					
	۸					
	۹					
	۱۰					
	۱۱					
	۱۲					
	۱۳					
	۱۴					
	۱۵					
	۱۶					
	۱۷					
	۱۸					
	۱۹					
	۲۰					
	۲۱					
	۲۲					
	۲۳					
	۲۴					
	۲۵					
	۲۶					
	۲۷					
	۲۸					
	۲۹					
	۳۰					
	۳۱					
	۳۲					
	۳۳					
	۳۴					
	۳۵					
جمع کل ورودی					۲۷,۱۶	دوره بیلان ۳۶۵ روز
خروجی	۱	۴,۰۰	۲۹۳۵	۳۵۰	۱,۵۰	دوره بیلان ۳۶۵ روز
	۲					
	۳					
	۴					
	۵					
جمع کل خروجی					۱,۵۰	به بوئین - داران

جدول شماره (۵-۵) : میزان تلفات (نفوذ) نسبت به راندمان آبیاری، روش آبیاری و بافت خاک

میانگین نفوذ از آب مصرفی در مزرعه (بر حسب درصد)		راندمان آبیاری		نحوه انجام آبیاری و وضعیت مزرعه	روش آبیاری
		سبک	سنگین		
۳۰	۳۰	۶۰	۶۰	آبیاری روزانه با باد نسبتاً شدید	بارانی
۲۵	۲۵	۷۰	۷۰	آبیاری شبانه	
۱۵	۱۵	۸۰	۸۰		قطره ای
۴۰	۳۰	۴۵	۶۰	تسطیح و کرت بندی نامناسب	کرتی
۳۰	۲۰	۶۰	۷۵	به خوبی تسطیح و کرت بندی شده	
۴۰	۳۰	۴۰	۵۵	شیب و اندازه نامناسب	نشستی و نواری
۳۵	۲۵	۵۰	۶۵	شیب و اندازه مناسب	

بر گرفته شده از نشریه شماره ۳۸ F.A.O

جدول شماره (۵-۶) : رابطه تبخیر از آب زیرزمینی بین عمق سطح آب زیرزمینی و تبخیر از طشت طبق روش منحنی وایت

نسبت تبخیر از آب زیرزمینی به تبخیر از طشت (درصد)	عمق سطح آب زیرزمینی (متر)
۳۰	۰/۲۵
۱۷	۰/۵
۱۰	۰/۷۵
۸	۱/۰
۶	۱/۵
۴	۲/۰
۲	۳/۰
۱	بین ۴ تا ۵

۵-۱-۳- بیان عمومی آب محدوده مطالعاتی دامنه

معادله کلی بیان عمومی آب بصورت زیر می باشد.

$$(P+Q_{Rin}+Q_{Gin}+Q_{Im}+Q_{Ru}) - (Q_{Er}+Q_{Es}+Q_{Eg}+Q_{Us}+Q_{Rout}+Q_{Gout}+Q_{Ex}) = \pm(\Delta V_s + \Delta V_g)$$

$P =$ حجم بارش بر سطح محدوده مطالعاتی

$$Q_{Rin} = \text{جریان سطحی ورودی (از محدوده بالا دست)}$$

$$Q_{Gin} = \text{جریان زیرزمینی ورودی}$$

$$Q_{Im} = \text{آبهای انتقالی از خارج به محدوده مطالعاتی}$$

$$Q_{Ru} = \text{آب برگشتی از مصارف به جریانهای سطحی و نفوذ به آبخوانها}$$

$$Q_{Er} = \text{تبخیر و تعرق حقیقی (تبخیر از بارندگی)}$$

$$Q_{Es} = \text{تبخیر از سطح آزاد آب (از دریاچه های طبیعی و مصنوعی یا سدها)}$$

$$Q_{Eg} = \text{تبخیر از آب زیرزمینی}$$

$$Q_{Us} = \text{آب مصرفی کشاورزی، شرب و صنعت}$$

$$Q_{Rout} = \text{جریان سطحی خروجی از محدوده}$$

$$Q_{Gout} = \text{جریان زیرزمینی خروجی}$$

$$Q_{Ex} = \text{آب انتقال داده شده از محدوده به خارج}$$

$$\Delta V_s = \text{تغییر حجم ذخایر آب سطحی (مثل دریاچه پشت سدها و دریاچه ها)}$$

$$\Delta V_g = \text{تغییر حجم ذخیره آب زیرزمینی}$$

متغیرهای داخل پرانتز اول آبهای ورودی به محدوده مطالعاتی و متغیرهای داخل پرانتز دوم

آبهای خروجی بوده که موازنه بین آنها در حالت تعادل برابر صفر و در حالت غیر تعادل برابر با

تغییرات در ذخایر ثابت آبهای سطحی و زیرزمینی می شود.

نتایج بیان عمومی آب محدوده مطالعاتی دامنه در جدول شماره (۵-۷) منعکس می باشد.

۵-۱-۳-۱- عوامل ورودی (آبهای ورودی به محدوده)

آبهایی که بنحوی وارد محدوده مطالعاتی می شوند عوامل ورودی بیلان می باشد.

- بارندگی (P) :

حجم بارندگی بر روی سطح محدوده مطالعاتی همانطور که در مبحث بیلان هیدروکلیماتولوژی گفته شد با استفاده از نقشه هم باران و مساحت ارتفاعات و دشت محاسبه می شود.

در محدوده مطالعاتی دامنه حجم بارش متوسط سالانه بر سطح ارتفاعات برابر ۹۸/۱ میلیون متر مکعب و حجم بارش متوسط سالانه بر سطح دشت ۴۸/۴ میلیون متر مکعب جمعاً " ۱۴۶/۵ میلیون متر مکعب در سال در سطح محدود مطالعاتی بدست آمده است.

- جریانهای سطحی ورودی و انتقالی به محدوده مطالعاتی (Q_{Im} و Q_{Rin}) :

جریانهای سطحی ورودی (Q_{Rin}) بصورت (ثقلی) از محدوده بالا دست وارد می شود و آبهای سطحی انتقالی (Q_{Im}) انتقال آب از خارج محدوده است که به هر شکل از جمله یک سد به محدوده مطالعاتی انتقال می یابد.

به محدوده مطالعاتی دامنه جریان سطحی ورودی به حالت طبیعی یا انتقالی از محدوده های مجاور وارد نمی شود.

- جریان زیرزمینی ورودی (Q_{Gin})

جریان زیرزمینی از دشت بالا دست وارد می شود و مقدار آن با استفاده از معادله داریسی محاسبه می گردد. جریان زیرزمینی می تواند از طریق آبخوانهای آبرفتی محدوده بالا دست یا سازند سخت ارتفاعات وارد محدوده شود.

به محدوده مطالعاتی دامنه جریان زیرزمینی ورودی از محدوده های مجاور وارد نمی گردد.

- آب برگشتی از مصارف (Q_{Ru})

بخشی از آبهای مصرفی کشاورزی، شرب و صنعت که به صورت پساب وارد جریانهای سطحی شده یا نفوذ می نماید آب برگشتی از مصارف نامیده می شود و به شکلی که در مورد بیلان آبخوان گفته شد محاسبه یا برآورد می شود. این عامل می تواند از عوامل ورودی حذف شود با

این شرط که در عوامل خروجی نیز تنها مصرف خالص یعنی مصارف منهای آب برگشتی منظور گردد. برای هماهنگی با نمودار چرخه آب محدوده و روشن شدن بیشتر، این دو عامل بصورت مجزا در دو طرف معادله بیلان آمده است.

در محدوده مطالعاتی دامنه طبق بیلان آبخوان آبرفتی آب نفوذ یافته به آبخوان از مصارف برابر ۴۰/۴ میلیون متر مکعب ولی آب برگشتی به رودخانه و منابع آب زیرزمینی خارج از آبخوان بویژه از مصارف ارتفاعات برابر ۱/۹۱ میلیون متر مکعب برآورد شده که جمعا ۴۲/۳۱ میلیون متر مکعب در سال می شود.

۵-۱-۳-۲- عوامل خروجی (آبهای خروجی از محدوده)

آبهایی که به نحوی مانند جریانهای خروجی، تبخیر و تعرق و مصارف از محدوده خارج می شوند عوامل خروجی بیلان هستند.

- تبخیر و تعرق

تبخیر و تعرق از مجموع آبهای موجود یک محدوده مطالعاتی به شکل های متفاوت صورت می گیرد که عبارتند از :

تبخیر و تعرق حقیقی (Q_{Er}) : حجم تبخیر از بارندگی می باشد که در بیلان هیدروکلیماتولوژی نحوه محاسبه آن بیان گردیده است.

میزان تبخیر و تعرق حقیقی در محدوده مطالعاتی دامنه برابر ۶۹/۷ میلیون متر مکعب در سال است که ۴۵ درصد از بارش در ارتفاعات و ۵۳ درصد از بارندگی دشت صورت می گیرد.

تبخیر از سطح آزاد آب (Q_{Es}) : حجم تبخیر از سطح دریاچه های طبیعی و مصنوعی مثل دریاچه پشت سد می باشد. با در دست بودن اطلاعات تبخیر از طشت، تبخیر از سطح آزاد آب از معادله زیر حاصل می شود.

$$E_S = K \times E_{pan}$$

که E_{pan} = تبخیر از طشت و K ضریبی است که برای طشت کلاس A حدود ۰/۷۰ می باشد. در این محدوده مطالعاتی دریاچه طبیعی یا مصنوعی که تبخیر از سطح آزاد آب صورت بگیرد، وجود ندارد.

تبخیر از آب زیرزمینی (Q_{Eg}): حجم تبخیر از آب زیرزمینی از قسمتهایی که سطح آب زیرزمینی به سطح زمین نزدیک می باشد در بخش بیلان آبخوان گفته شد که از چند طریق از جمله استفاده از منحنی وایت محاسبه می شود.

در محدوده مطالعاتی دامنه به علت پائین بودن سطح آب زیرزمینی تبخیر از آبخوان وجود ندارد.

- مصارف آب (Q_{Us})

مصارف آب مجموع آبها، شامل آبهای سطحی و زیرزمینی محدوده و یا انتقالی می باشد که به مصرف کشاورزی، شرب و صنعت می رسد و همانطور که گفته شد چنانچه آب برگشتی از مصارف به رودخانه و آبخوان، در عوامل ورودی حذف شود، در این حالت نیز می توان تنها مصرف خالص که جزئی از تبخیر و تعرق ها به حساب می آید بکار رود (مصرف خالص برابر است با کل مصارف منهای آبهای برگشتی از آن)

چون در نمودار چرخه آب محدوده مطالعاتی این دو عامل در ورودیها و خروجیها دیده شده لذا در بیلان عمومی آب هم هر دو عامل آورده شده است.

مجموع مصارف آب در محدوده مطالعاتی دامنه برابر $120/24$ میلیون متر مکعب در سال است که $98/7$ درصد برای کشاورزی $1/2$ درصد برای شرب و $0/1$ درصد برای صنعت استفاده می شود.

مجموع مصارف در دشت این محدوده مطالعاتی $114/04$ میلیون متر مکعب در سال بدست آمده و در ارتفاعات که اطلاعات کمتری در دسترس است $6/2$ میلیون متر مکعب در سال برآورد شده است.

- جریان سطحی خروجی (Q_{ROut})

جریان سطحی خروجی توسط رودخانه ها از انتهای محدوده مطالعاتی به محدوده پایین دست با در نظر گرفتن اندازه گیری در ایستگاه هیدرومتری ناحیه خروجی محاسبه می شود. میزان

جریان سطحی خروجی از محدوده مطالعاتی دامنه برابر ۵/۴۶ میلیون متر مکعب در سال براساس بیلان بدست آمده که به محدوده مطالعاتی بوئین - داران جریان می یابد..

- جریان زیرزمینی خروجی (Q_{GOut})

حجم جریان آب زیرزمینی از آبخوان دشت بالا دست به دشت پایین دست با استفاده از معادله داری محاسبه می شود. در معدودی محدوده ها از طریق سازندهای سخت نیز جریان زیرزمینی صورت می گیرد.

از محدوده مطالعاتی دامنه میزان جریان زیرزمینی خروجی به دشت بوئین - داران برابر ۱/۵ میلیون متر مکعب در سال محاسبه شده است.

- آب انتقالی از محدوده (Q_{Ex})

آب انتقالی که می توان آن را آب صادراتی از محدوده نیز نامید در معدودی محدوده ها وجود دارد.

از محدوده مطالعاتی دامنه آب به محدوده های مطالعاتی مجاور انتقال نمی یابد.

۵-۳-۱-۳- تغییرات حجم ذخیره (ΔVg و ΔVs)

تغییرات حجم ذخیره می تواند در ذخیره ثابت مخازن آب سطحی مانند دریاچه طبیعی و یا مصنوعی مثل دریاچه پشت سدها تالاب و برکه ها ایجاد شود و یا در ذخیره ثابت مخازن آب زیرزمینی (آبخوانها) بوجود آید. مقدار تغییر ذخیره در مخازن آب سطحی (ΔVs) از حاصل ضرب متوسط تغییر سطح آب در طول زمان از دریاچه (مثل دریاچه پشت سد) در وسعت آن بدست می آید.

مقدار تغییر ذخیره ثابت آب زیرزمینی (ΔVg) از حاصل ضرب متوسط سالانه تغییر در هیدروگراف معرف تغییرات سطح آب آبخوان در ضریب ذخیره متوسط و وسعت آبخوان حاصل می شود.

زمانی که بیلان آب یک محدوده حالت تعادل داشته باشد تغییرات حجم ذخایر ثابت معادل صفر یا با تغییراتی جزئی در طول زمان بوده، ولی در محدوده هایی که برای طولانی مدت مجموع آبهای خروجی بویژه بهره برداری از آبخوانها بیش از مجموع آبهای ورودی باشد با اضافه برداشت از ذخائر سدها، آبخوان و کاهش ذخیره ثابت دریاچه های موجود مواجه می گردد. در هر حال مقادیر تغییر در ذخایر ثابت آبهای سطحی و زیرزمینی بایستی با موازنه بین عوامل ورودی و عوامل خروجی بیلان آب همسان باشد.

در محدوده مطالعاتی دامنه میزان کاهش از حجم ذخیره ثابت منابع آب سطحی در طولانی مدت زیاد محسوس نیست ولی از آبخوان آبرفتی معادل $7/99$ میلیون متر مکعب در سال طبق محاسباتی که در بخش ۵-۱-۲ (بیلان آب زیرزمینی) به آن اشاره شد محاسبه شده است.

جدول شماره (۵-۷) بیلان عمومی آب محدوده مطالعاتی دامنه

تغییرات حجم ذخیره		تخلیه								ورودی ها						
آبخوان آبرفتی	مخازن آب سطحی	جمع	آبهای انتقالی از محدوده	جریان زیرزمینی خروجی	جریان سطحی خروجی	مصارف آب	تبخیر و تعرق			جمع	آب برگشتی از مصارف	آبهای انتقالی به محدوده	جریان زیرزمینی ورودی	جریان سطحی ورودی	حجم بارش	
							از آبخوان	از آب آزاد	از بارندگی						دشت	ارتفاعات
-۷.۹۹	۰.۰۰	۱۹۶.۸۰	۰.۰۰	۱.۵۰	۵.۴۶	۱۲۰.۲۴	۰.۰۰	۰.۰۰	۶۹.۶۰	۱۸۸.۸۱	۴۲.۳۱	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰	۴۸.۴۰	۹۸.۱۰

ارقام به میلیون متر مکعب در سال

۵-۱-۳-۴- نمودار چرخه آب محدوده مطالعاتی

نوعی از بیلان آب محدوده مطالعاتی بصورت یک نمودار با نام نمودار چرخه آب در محدوده مطالعاتی نشان داده شده است. متغیرهای بکار رفته در این نمودار از بالا به پایین به شرح زیر است.

در چهار گوش بالایی مجموع حجم بارش در یک سال متوسط بر سطح محدوده مطالعاتی آورده شده است. این بارش به دو بخش بارش بر سطح ارتفاعات و بارش بر سطح دشت تقسیم می شود. هر یک از این دو بارش خود به دو بخش، تبخیر و تعرق واقعی از بارندگی و بارش مفید که شامل جریان سطحی و نفوذ یا تغذیه آب زیرزمینی است تقسیم می شود. مجموع بارش مفید این دو چهار گوش (ارتفاعات و دشت) آب تولید شده در محدوده از بارش را نشان می دهد که در یک چهار گوش آورده شده است. در هر محدوده مطالعاتی ممکن است جریان سطحی از محدوده بالا دست وارد شود و احتمالاً آب به آن انتقال داده شود، همچنین جریان زیرزمینی از دشت بالا دست وارد محدوده شود یا آب چاه ها یا قنات و چشمه برای مصرف به آن انتقال یابد که در دو چهار گوش سمت راست نشان داده شده است ضمناً بخشی از آبهای مصرفی در محدوده مجدداً بصورت پساب وارد جریان سطحی و عمدتاً آبخوان محدوده مطالعاتی برگشت می نماید.

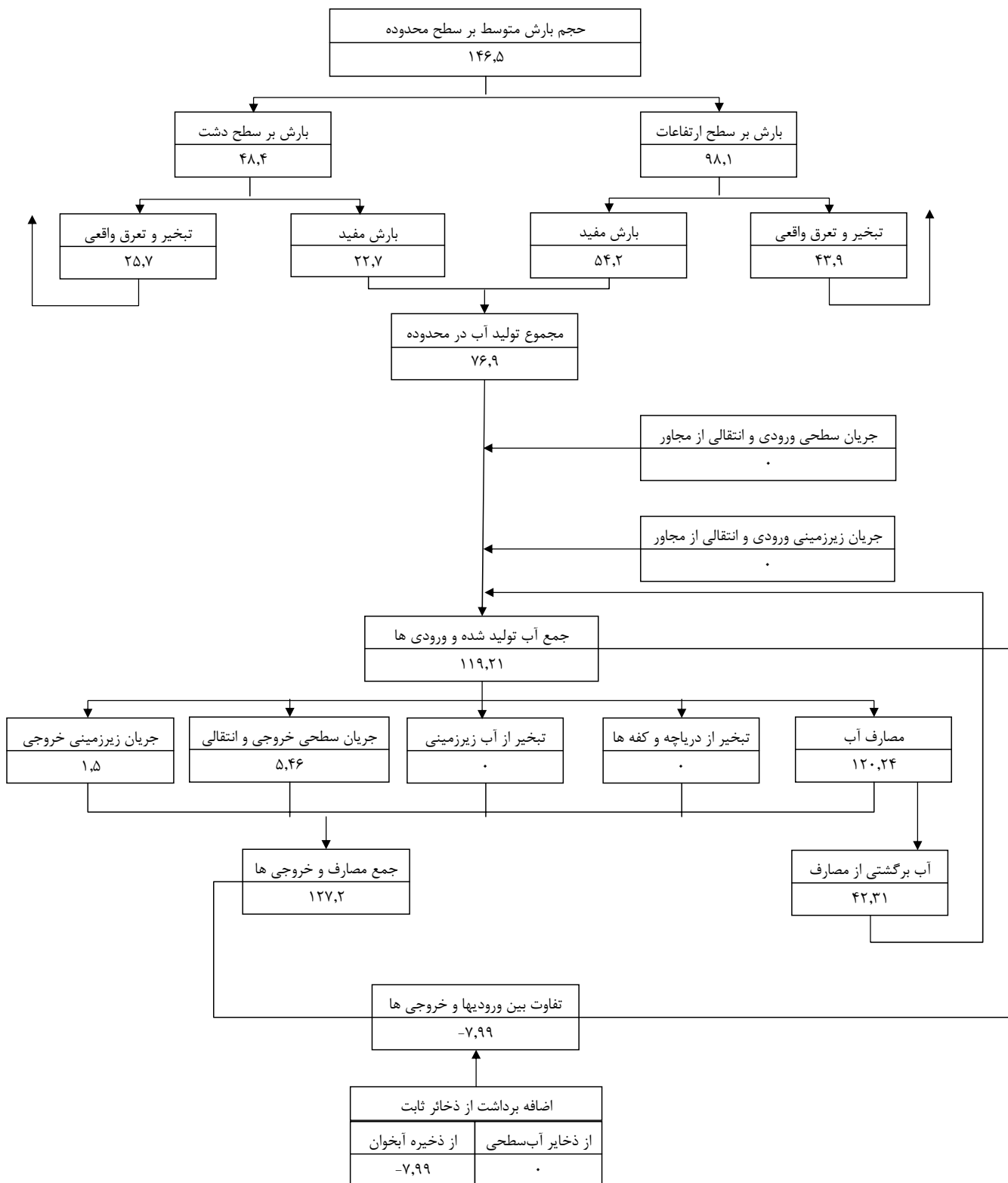
مجموع آب تولید شده در محدوده همراه با جریانهای سطحی و زیرزمینی ورودی یا انتقالی و آب برگشتی مصارف جمع آب تولید شده و ورودیها را نشان می دهد که در چهار گوش وسط صفحه نشان داده شده است، این آبها بخشی به مصارف کشاورزی، شرب و صنعت می رسد، بخشی از سطح دریاچه های طبیعی و مصنوعی (در صورت وجود) و یا برکه تبخیر می شود، بخشی هم از سفره آب زیرزمینی که عمق سطح آب به سطح زمین نزدیک باشد تبخیر می گردد و بخشهایی نیز بصورت جریانهای سطحی و زیرزمینی بصورت ثقلی خارج شده و یا احتمالاً انتقال داده می شود که در ۵ چهار گوش نمایش داده شده است. مجموع حجم آب این ۵ چهار گوش جمع مصارف و عوامل خروجی را تشکیل می دهد که در یک چهار گوش با همین نام مشخص گردیده است.

در چهار گوش ماقبل آخر نمودار، نتیجه مقایسه مجموع آبهای تولید شده و ورودیهای محدوده با مجموع آبهای مصارف و خروجی ها مشخص شده است، چنانچه بیلان متعادل باشد تفاوت بین این دو بایستی برابر صفر باشد و اگر مجموع خروجی ها بویژه در ارتباط با آب برداشت شده برای مصارف بیش از مجموع ورودیها و آب تولید شده باشد به عبارت دیگر بیلان آب محدوده منفی باشد، مقدار حجم آب حاصل شده از تفاوت این دو گروه با علامت منفی در چهار گوش تفاوت بین ورودیها و خروجی ها نشان داده می شود آنچه به کمک ورودی برای جبران این کمبود می آید اضافه برداشت از ذخائر ثابت آب سطحی (مثل سدها) و بخصوص اضافه برداشت از ذخیره ثابت آبخوان آبرفتی می باشد که مقادیر این دو در چهار گوش زیرین مشخص گردیده است.

در این نمودار ارتباط بین عوامل مختلف آبهای ورودی و خروجی با فلش نشان داده شده است. همانطور که در نمودار ملاحظه می شود مجموع آب تولید شده و ورودیها (آب تازه) به محدوده مطالعاتی ۷۶/۹ میلیون متر مکعب بوده که با احتساب ۴۲/۳۱ میلیون متر مکعب آب برگشتی ناشی از مصارف مختلف حجم آن به ۱۱۹/۲۱ میلیون متر مکعب می رسد. میزان مصرف آب در سطح محدوده مطالعاتی حدود ۱۲۰/۲۴ میلیون متر مکعب بوده و تبخیر از سطح آزاد آب و تبخیر از آب زیرزمینی و نیز خروجی آب زیرزمینی نیز به ترتیب ۰/۰ ، ۰/۰ و ۱/۵ میلیون متر مکعب و حجم آب سطحی خروجی از محدوده نیز ۵/۴۶ میلیون متر مکعب می باشد. به این ترتیب ملاحظه میگردد که مجموع مصارف و خروجیها ۱۲۷/۲ میلیون متر مکعب می باشد که در مقایسه با کل آب موجود در محدوده (با احتساب آب برگشتی از مصارف) ۷/۹۹ میلیون متر مکعب بیشتر می باشد که این حجم از ذخیره ثابت آبخوان آبرفتی دشت دامنه برداشت میگردد.

نمودار چرخه آب در محدوده مطالعاتی دامنه

ارقام به میلیون متر مکعب در سال

۵-۲- امکانات و محدودیت های توسعه بهره برداری از منابع آب

وسعت محدوده مطالعاتی دامنه برابر ۴۳۵ کیلومتر مربع است که از آبخوان آبرفتی آن توسط ۴۷۴ حلقه چاه، ۲ دهنه چشمه و ۵ رشته قنات ۱۰۹/۵۴ میلیون متر مکعب در سال تخلیه و برداشت صورت می گیرد. از مخازن سازند سخت ارتفاعات نیز حدود ۲/۹۶ میلیون متر مکعب در سال توسط ۴۱ دهنه چشمه و تعداد ۸ حلقه چاه تخلیه می شود ضمناً از پهنه های آبرفتی حاشیه رودخانه های ارتفاعات و خارج از آبخوان هم توسط ۱۱ حلقه چاه، ۱۴ رشته قنات و ۷ دهنه چشمه ۵/۰۸ میلیون متر مکعب تخلیه سالانه صورت می گیرد. بنابراین مجموع تخلیه و برداشت آب زیرزمینی این محدوده مطالعاتی ۱۱۷/۵۸ میلیون متر مکعب در سال می باشد، مجموع مصارف در این محدوده ۱۲۰/۲۴ میلیون متر مکعب در سال است ۵/۳ درصد آن از جریانهای سطحی و چشمه ها و ۹۴/۷ درصد از منابع آب زیرزمینی تامین می شود.

۵-۲-۱- امکانات توسعه بهره برداری

امکانات توسعه بهره برداری از آبخوانهای آبرفتی و مخازن سازند سخت با توجه به نتایج بیلان آب زیرزمینی و بیلان عمومی آب محدوده، شرایط زمین شناسی از لحاظ تاثیر کمی سازندها بر منابع آب و اثر شور کننده سازندها تعیین می شود.

امکان توسعه بهره برداری از جریانهای سطحی با کنترل آن توسط سد براساس میزان آب سطحی تولید شده در محدوده مقدار جریان سطحی ورودی و با در نظر گرفتن این موضوع که آب سطحی خروجی در پایین دست بصورت سد کنترل و مصرف نمی شود برآورد می گردد.

با تعیین میزان توسعه بهره برداری از آبخوانهایی که بیلان آنها متعادل بوده و برآورد مقدار کاهش از برداشت فعلی به منظور تعادل بخشی در آبخوانهایی که بیلان آنها منفی است میزان برداشت مجاز یا مطمئن حاصل می گردد بنابراین برداشت مجاز از یک آبخوان مقدار برداشتی است که در طولانی مدت زیان و اثرات نامطلوب کمی و کیفی بر جای نگذارد.

براساس آنچه که در فوق گفته شد در محدوده مطالعاتی دامنه برای آبخوان آبرفتی با توجه به نتایج بیلان و افت نسبتاً زیاد و مداوم سطح آب زیرزمینی که لزوم کاستن از بهره برداری

فعلی را ضروری نموده مقدار ۷/۵ میلیون متر مکعب کاهش از بهره برداری توصیه می شود در نتیجه میزان برداشت مجاز از آبخوان آبرفتی این محدوده ۱۰۲ میلیون متر مکعب در سال برآورد می گردد. از مخازن سازند سخت این محدوده مطالعاتی نیز با توجه به اینکه سازند های سخت تغذیه کننده آبخوانهای آبرفتی بوده و چشمه های تغذیه شونده از آنها نیز آبدهی پایه رودخانه را تشکیل می دهد توسعه بهره برداری توصیه نمی شود و برداشت توسط چاه همان ۰/۹۱ میلیون مترمکعب می باشد. بر این اساس مجموع برداشت مجاز از آبخوان آبرفتی، سازند سخت همراه با نزدیک به ۶ میلیون متر مکعب تخلیه چاه و قناتهای آبرفت خارج از آبخوان جمعا" حدود ۱۰۹ میلیون متر مکعب در سال می شود.

از جریانهای سطحی محدوده مطالعاتی با توجه به اینکه عمده آن به مصرف می رسد و یا موجب تغذیه آبخوان آبرفتی می شود تنها حدود ۲ میلیون متر مکعب را می توان با ایجاد سد کنترل نمود (توضیح اینکه محل سد مکان یابی نشده و تنها برآورد می باشد)

۵-۲-۲- محدودیت های توسعه بهره برداری

محدودیت ها در توسعه بهره برداری آب زیرزمینی می تواند از نظر کمی باشد یا کیفی، محدودیت کمی مربوط به محدوده هایی می باشد که بیلان آنها منفی است یا به عبارت دیگر میزان جمع عوامل ورودی آب کمتر از جمع عوامل خروجی آب بویژه برداشت و مصرف است که در نتیجه برای کمک به کمبودهای نیاز آبی بهره برداری از ذخائر ثابت آب زیرزمینی و سطحی صورت می گیرد و این ذخائر با کاهش حجم مواجه می شوند در این حالت امکان توسعه بهره برداری به لحاظ وضعیت کمی آب نه تنها در این محدوده ها وجود ندارد بلکه بایستی از مقدار بهره برداری فعلی نیز کاسته شود.

محدودیت ها از نظر کیفی معمولا" مربوط به وجود یک یا چند عامل مخرب در کیفیت آب می باشد این عامل می تواند یک سازند شور کننده مثل گنبد نمکی یا سازندهای حاوی گچ و نمک زیاد باشد که با گذر آب از این سازندها بر میزان شوری آب سطحی و زیرزمینی به شدت افزوده شده و آب را برای استفاده نا مناسب می نماید، عامل شوری می تواند دریا یا دریاچه آب شور باشد که تاثیر جانبی بر شوری آب بویژه آبخوانها ایجاد می نماید، همچنین بالا رفتن شوری آب

زیرزمینی در نواحی انتهایی دشتها که حرکت جریان زیرزمینی بعلت دانه ریزی آبرفت بسیار کند شده و با تبخیر از آب زیرزمینی بر غلظت املاح افزوده می شود نیز می تواند بعنوان عامل محدودیت کیفی در برداشت از آب این نواحی را ایجاد نماید.

در محدوده مطالعاتی دامنه با توجه به تغییرات طولانی مدت هیدروگراف معرف آبخوان و نتایج بیلان آب زیرزمینی و بیلان محدوده مطالعاتی محدودیت بهره برداری از لحاظ کمی بوجود آمده است.

از نظر کیفی سازندهای شورکننده که تاثیر محسوسی بر کیفیت آب داشته باشد کم است و به طور کلی آب این محدوده مطالعاتی از لحاظ کیفیت محدودیت ندارد.

۵-۲-۳- برآورد حجم ذخائر آب

براساس نتایج بیلان هیدروکلیماتولوژی آب زیرزمینی و بیلان آب محدوده مطالعاتی وسعت و حجم ذخیره مخازن آبهای سطحی (آب شیرین) وضعیت زمین شناسی محدوده مطالعاتی، وسعت و ضخامت تقریبی سازندهای سخت درز و شکاف دار و وسعت، ضخامت و ضریب ذخیره متوسط آبخوانهای آبرفتی میزان ذخیره کل مخازن آبهای سطحی و آبهای زیرزمینی برآورد شده است، برای محاسبه ذخیره تجدید شونده در مورد آبهای سطحی حجم آبی که بطور متوسط سالانه از سدها، تالابها و آبندها مورد استفاده قرار می گیرد منظور گردیده، در مورد آبخوان های آبرفتی میزان تغذیه سالانه آنها (متوسط طولانی مدت) ذخیره تجدید شونده می باشد و در مورد مخازن سازند سخت نفوذ از بارندگی در ارتفاعات و یا مجموع تخلیه متوسط سالانه چشمه ها و تغذیه جانبی آبخوانهای آبرفتی ذخیره تجدید شونده مخازن آب در سازند سخت است.

در محدوده مطالعاتی دامنه سد احداث نشده است. برای آبخوان آبرفتی با توجه به وسعت آن برابر $144/5$ کیلومتر مربع، ضخامت متوسط 64 متر و ضریب ذخیره 5 درصد حجم کل ذخیره برابر 462 میلیون متر مکعب محاسبه شده که 104 میلیون متر مکعب آن تجدید شونده سالانه می باشد، تعیین حجم کل و ثابت ذخیره مخازن سازند سخت بعلت نیاز به وسعت، ضخامت و درصد درز و شکاف آنها و سایر شرایط مشکل بوده لذا تنها حجم ذخیره تجدید شونده

سازندهای سخت براساس مقادیر تغذیه جانبی آبخوان آبرفتی و تخلیه چشمه ها برابر ۳۴ میلیون متر مکعب در سال محاسبه شده است.

جدول شماره (۵-۸) امکانات توسعه بهره برداری منابع آب و میزان برداشت مجاز محدوده مطالعاتی دامنه

منابع آب سطحی قابل کنترل	مجموع تخلیه و برداشت مجاز از آب زیرزمینی محدوده مطالعاتی	تخلیه و برداشت از نواحی آبرفتی خارج از آبخوان آبرفتی توسط چاه و قنات	برداشت مجاز از مخازن سازند سخت توسط چاه	امکان توسعه بهره برداری از سازند سخت	برداشت فعلی از مخازن سازند سخت توسط چاه	برداشت مجاز از آبخوان آبرفتی	لزوم کاهش از بهره برداری آبخوان آبرفتی	امکان توسعه بهره برداری آبخوان آبرفتی	تخلیه و برداشت فعلی از آبخوان آبرفتی
۲.۰۰	۱۰۹.۰۰	۶.۰۰	۱.۰۰	۰.۰۰	۱.۰۰	۱۰۲.۰۰	-۷.۵۰	۰.۰۰	۱۰۹.۵۰

ارقام به میلیون متر مکعب در سال

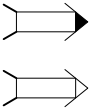

- تخلیه چشمه های ارتفاعات چون با آب سطحی دیده شده در برداشت مجاز آب زیرزمینی محدوده مطالعاتی به حساب نیامده است.

جدول شماره (۵-۹) برآورد حجم ذخائر آب محدوده مطالعاتی دامنه

مخازن سخت			آبخوان آبرفتی					ذخائر آب سطحی		
ذخیره تجدید شونده	ذخیره ثابت	حجم کل ذخیره	ذخیره تجدید شونده	ذخیره ثابت	حجم کل ذخیره	ضریب ذخیره متوسط (درصد)	ضخامت متوسط (متر)	وسعت (کیلومتر مربع)	حجم مفید تجدید شونده	حجم کل
۳۴.۰۰	-	-	۱۰۴.۰۰	۳۵۸.۰۰	۴۶۲.۰۰	۵.۰۰	۶۴.۰۰	۱۴۴.۵۰	۰.۰۰	۰.۰۰

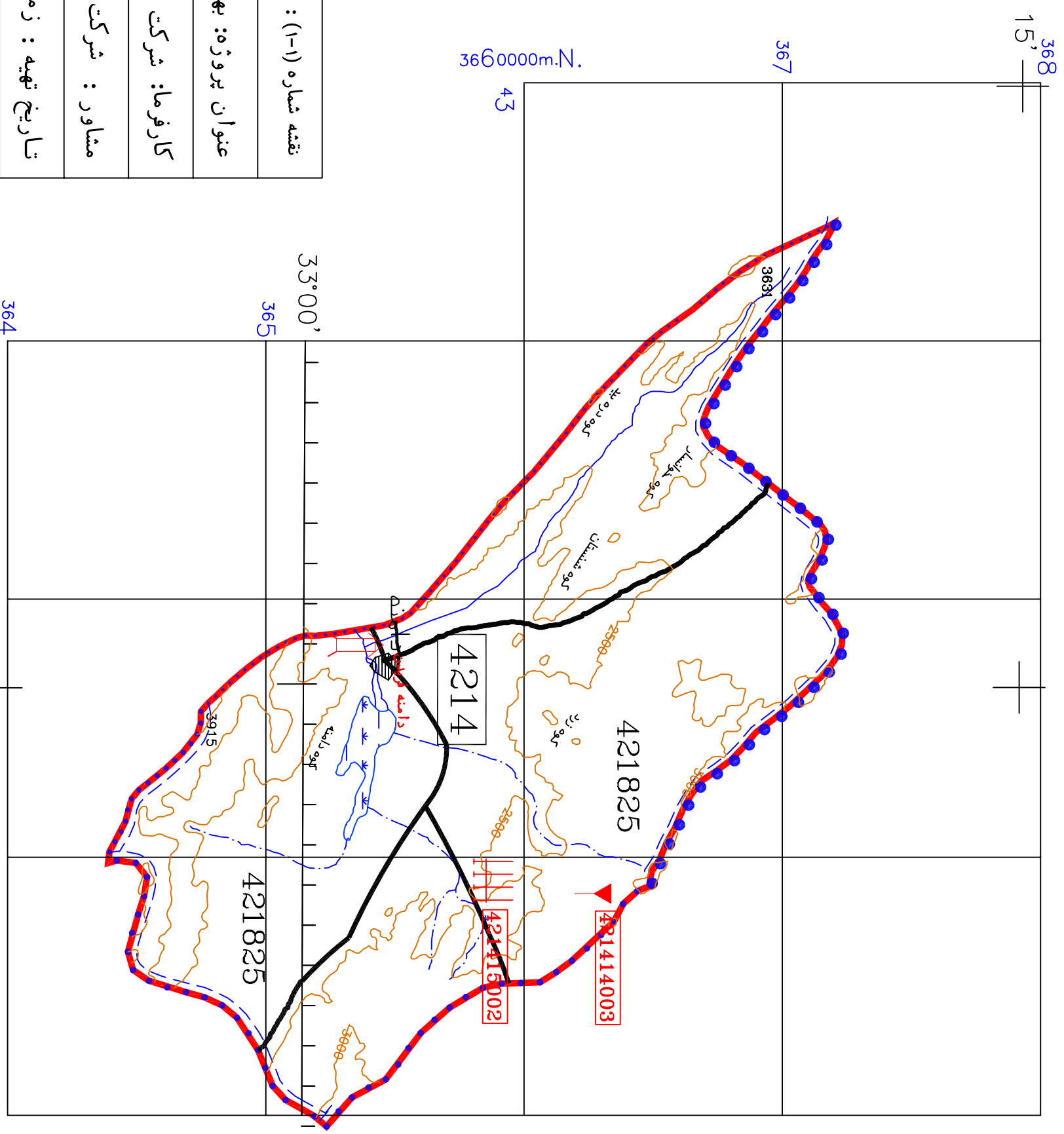
ارقام به میلیون متر مکعب

علائم اختصاصی:

- ایستگاه سینوپتیک
- ایستگاه کلیماتولوژی
- ایستگاه تبخیرسنجی + بارانسنج ثبات
- ایستگاه تبخیرسنجی
- ایستگاه بارانسنج معمولی
- ایستگاه بارانسنج ثبات
- ایستگاه بارانسنج ذخیره ای
- ایستگاه برف سنجی
- کد ایستگاه
- ایستگاه های تعطیل
- * ایستگاه بارانسنجی معمولی سازمان هواشناسی

کد : ۴۲۱۴

محدوده مطالعاتی : دامنه

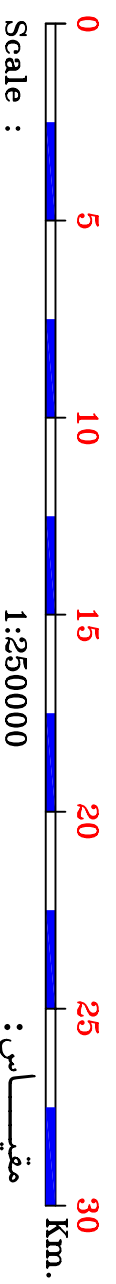
نقشه شماره (۱-۱) : موقعیت ایستگاههای هواشناسی

عنوان پروژه: بهنگام سازی بیلان آب محدوده های مطالعاتی حوزه آبریز گاوخونی

کارفرما: شرکت آب منطقه ای اصفهان

مشاور : شرکت مهندسی مشاور آب و توسعه پایدار

تاریخ تهیه : زمستان ۱۳۸۸

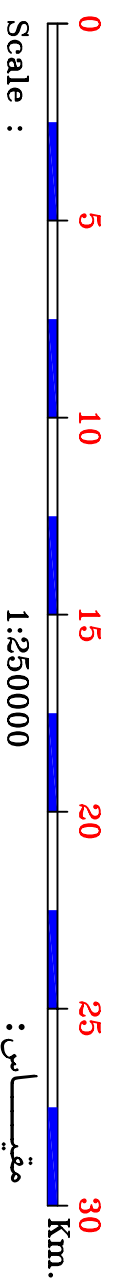
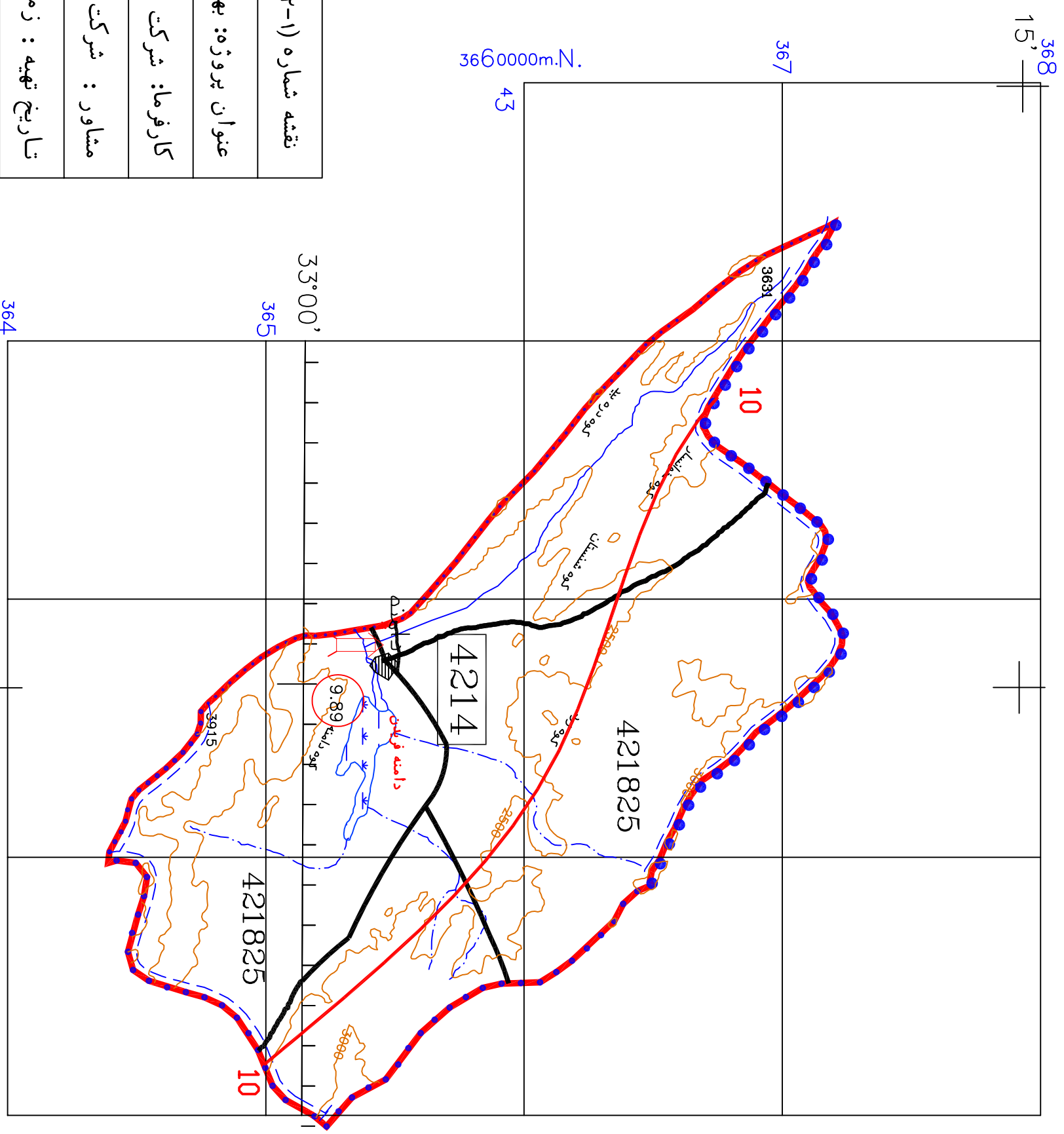
کد : ۴۲۱۴

محدوده مطالعاتی : دامنه

علائم اختصاصی:

- ایستگاه سینوپتیک
- ایستگاه کلیماتولوژی
- ایستگاه تیغیرسنجی+بارانسنج ثبات
- ایستگاه تیغیرسنجی
- کد ایستگاه 211912001
- دمای متوسط سالانه (درجه سانتیگراد) 19.1
- منحنی های هم حرارت 12
- * ایستگاه بارانسنجی معمولی سازمان هواشناسی

نقشه شماره (۲-۱) : منحنی های هم دما
عنوان پروژه: بهنگام سازی بیلان آب محدوده های مطالعاتی حوزه آبریز گاوخونی
کارفرما: شرکت آب منطقه ای اصفهان
مشاور : شرکت مهندسی مشاور آب و توسعه پایدار
تاریخ تهیه : زمستان ۱۳۸۸

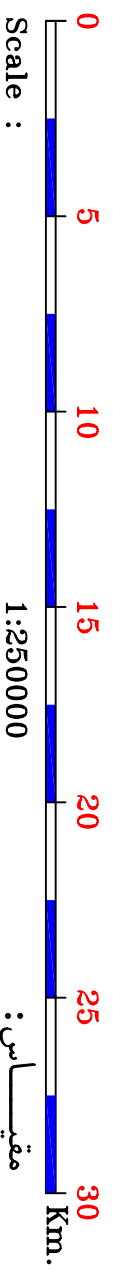
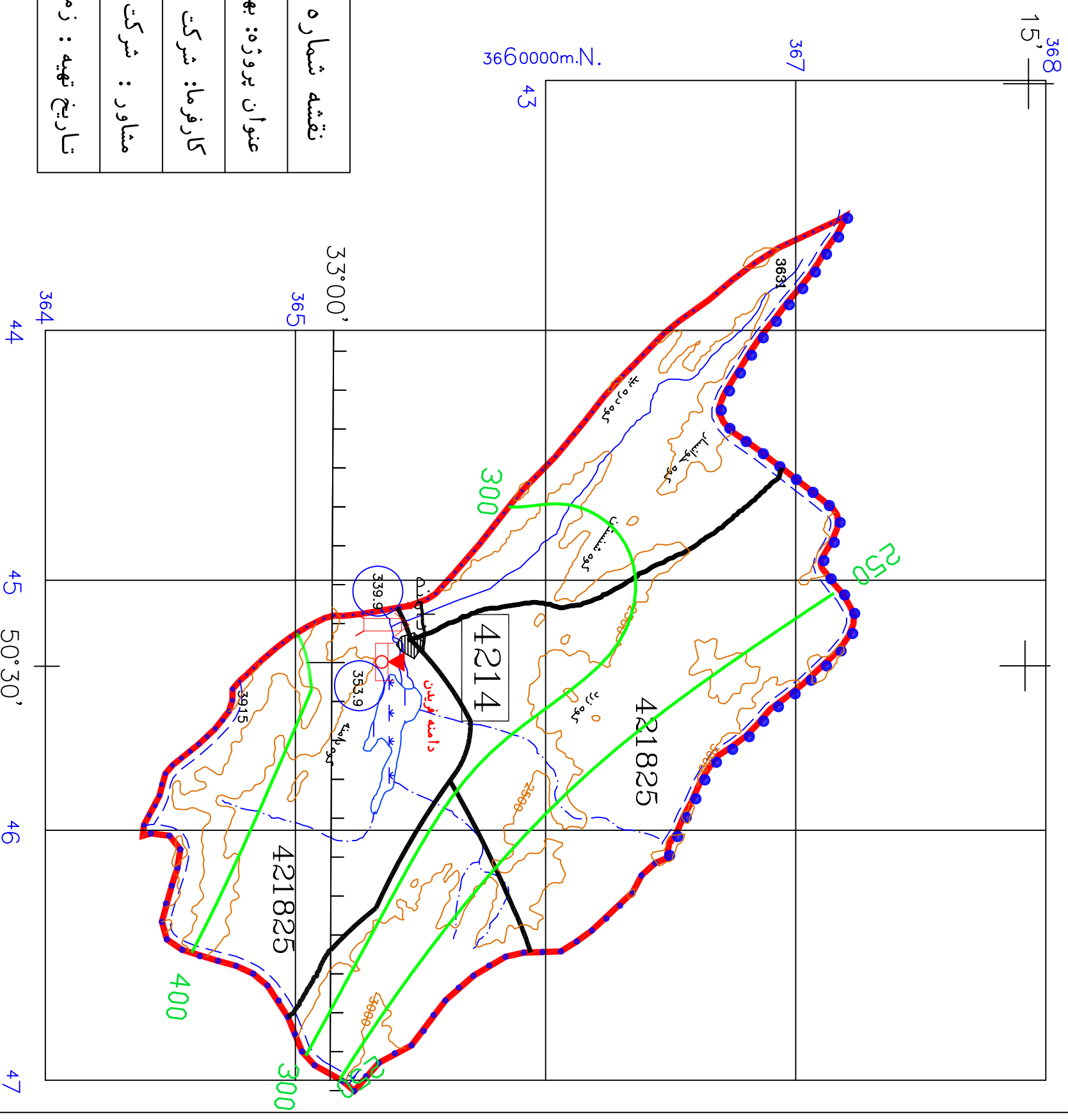
کد : ۴۲۱۴

محدوده مطالعاتی : دامنه

علائم اختصاصی:

- ایستگاه سینوپتیک
- ایستگاه کلیماتولوژی
- ایستگاه تبخیرسنجی + بارانسنج ثبات
- ایستگاه تبخیرسنجی
- ایستگاه بارانسنج معمولی
- ایستگاه بارانسنج ثبات
- ایستگاه بارانسنج ذخیره ای
- کد ایستگاه 211912001
- متوسط بارندگی سالانه 350
- منحنی های هم باران
- * ایستگاه بارانسنجی معمولی سازمان هواشناسی

نقشه شماره (۳-۱) - منحنی های هم باران
عنوان پروژه: بهنگام سازی بیلان آب محدوده های مطالعاتی حوزه آبریز گاوخونی
کارفرما: شرکت آب منطقه ای اصفهان
مشاور : شرکت مهندسی مشاور آب و توسعه پایدار
تاریخ تهیه : زمستان ۱۳۸۸

کد : ۴۲۱۴

محدوده مطالعاتی : دامنه

علاقم اختصاصی:

ایستگاه تئخیر سنجی + بار انسنج نيات

ایستگاه تئخیر سنجی

211912001

کد ایستگاه

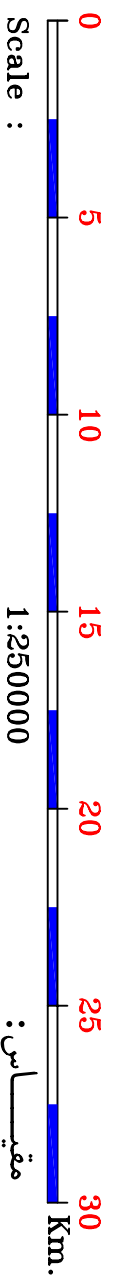
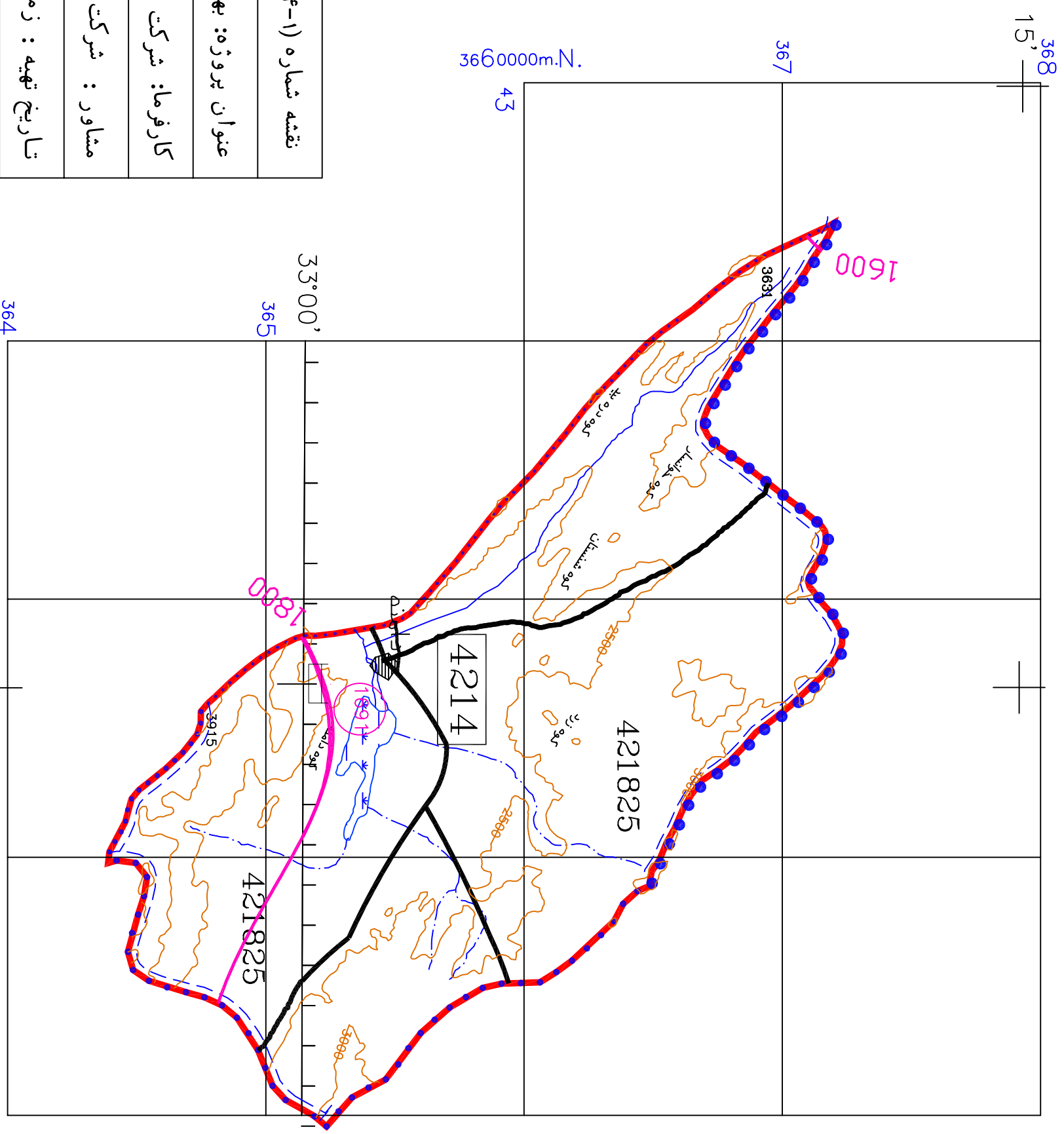

متوسط تئخیر سالانه (میلیمتر)

1800

منحنی های هم تئخیر

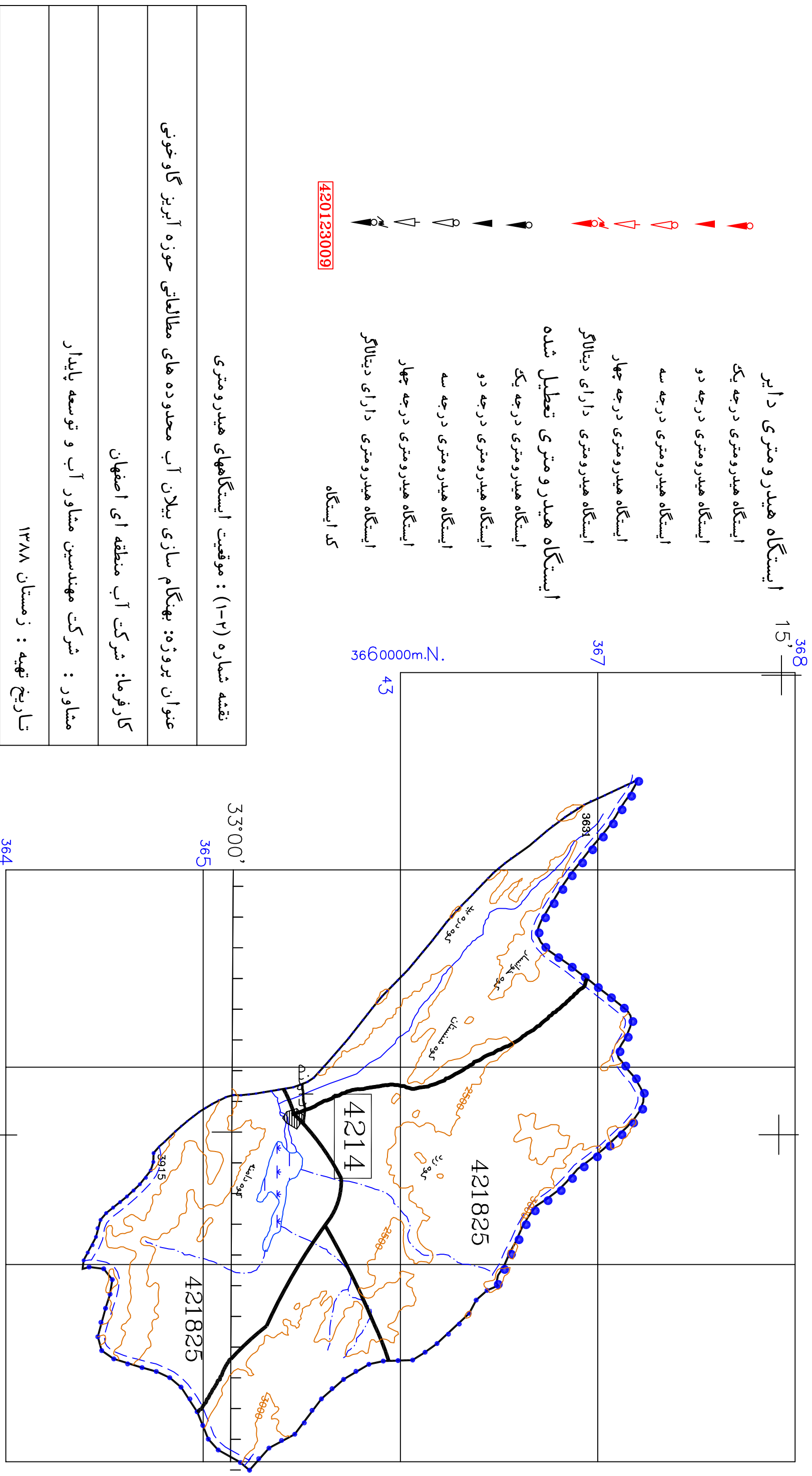
نقشه شماره (۱-۴) : منحنی های هم تئخیر
عنوان پروژه: بهنگام سازی بیلان آب محدوده های مطالعاتی حوزه آبریز گاوخونی
کارفرما: شرکت آب منطقه ای اصفهان
مشاور : شرکت مهندسیین مشاور آب و توسعه پایدار
تاریخ تهیه : زمستان ۱۳۸۸

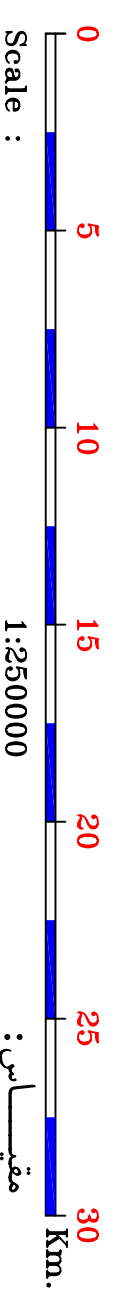
کد : ۴۲۱۴

محدوده مطالعاتی : دامنه

- ایستگاه هیدرومتری دایر
- ایستگاه هیدرومتری درجه یک
- ایستگاه هیدرومتری درجه دو
- ایستگاه هیدرومتری درجه سه
- ایستگاه هیدرومتری درجه چهار
- ایستگاه هیدرومتری دارای دینالاگر
- ایستگاه هیدرومتری تعطیل شده
- ایستگاه هیدرومتری درجه یک
- ایستگاه هیدرومتری درجه دو
- ایستگاه هیدرومتری درجه سه
- ایستگاه هیدرومتری درجه چهار
- ایستگاه هیدرومتری دارای دینالاگر
- کد ایستگاه **420123009**

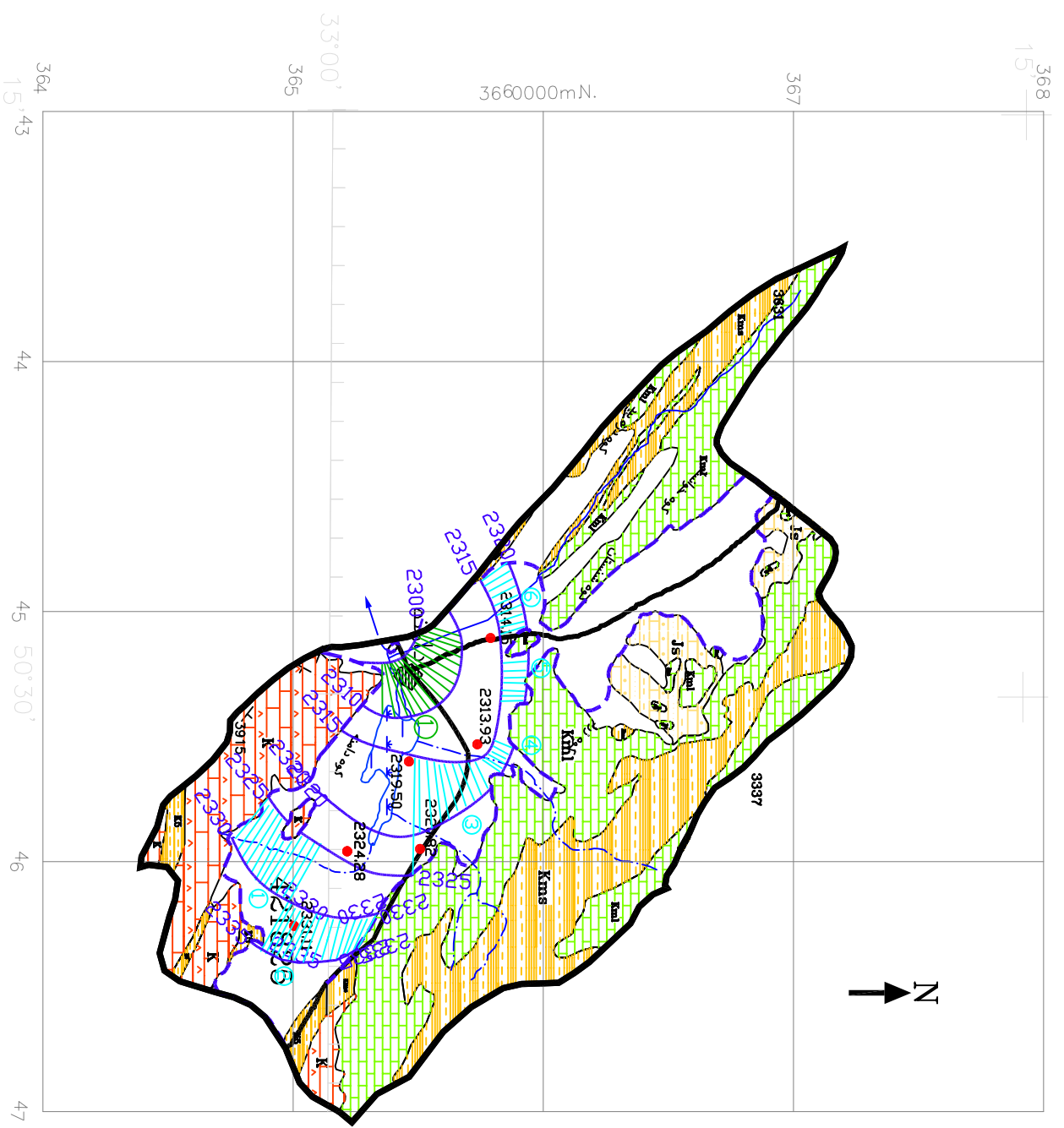
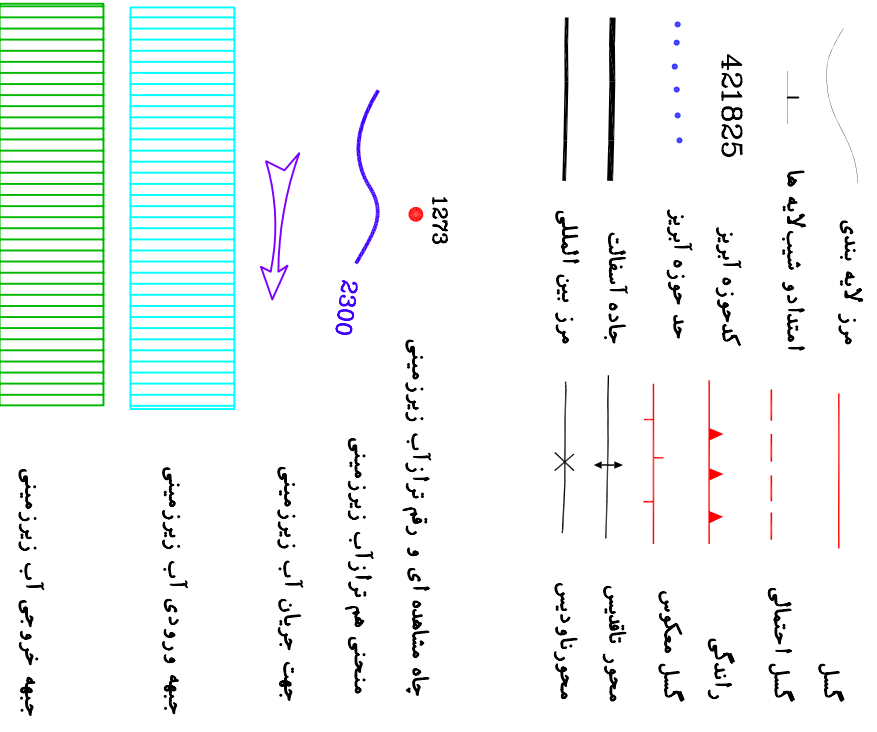
نقشه شماره (۱-۲) : موقعیت ایستگاههای هیدرومتری
عنوان پروژه: بهنگام سازی بیلان آب محدوده های مطالعاتی حوزه آبریز گاوخونی
کارفرما: شرکت آب منطقه ای اصفهان
مشاور : شرکت مهندسین مشاور آب و توسعه پایدار
تاریخ تهیه : زمستان ۱۳۸۸

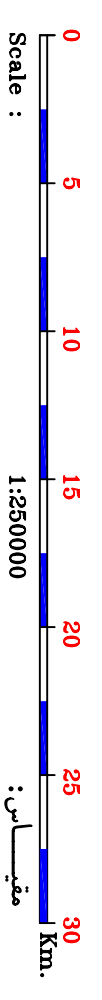
کد : ۴۲۱۴

محدوده مطالعاتی : دامنه

سمن	ترتیبین	علامت	شرح
کواترنر	Q		رسوبات آبرفتی
K	Kms,K5		مارن و شیل
K			آهک آریپتولین دار و ریختن پائین بطور محلی دارای رسوبات تپخیری
K	Kml		سنگهای آهک آریپتولین دار
ژوراسیک	Js		شیل و ماسه سنگ

نقشه شماره (۱-۳) : تراز آب زیر زمینی
عنوان پروژه: بهنگام سازی بیلان آب محدوده های مطالعاتی حوزه آبریز گاو خونی
کارفرما: شرکت آب منطقه ای اصفهان
مشاور : شرکت مهندسین مشاور آب و توسعه پایدار
تاریخ تهیه : زمستان ۱۳۸۸

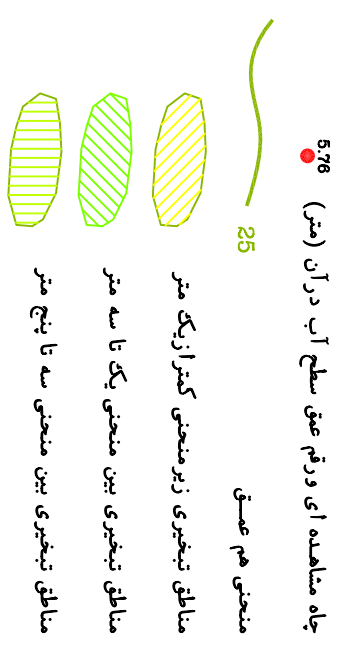

کد : ۴۲۱۴

محدوده مطالعاتی : دامنه

شرح	علامت	ترتیب	سن
رسوبات آبرفتی	Q		
مارن و شیل	Kms, K5		
آهک آریپتولین دار در بخش پایین بطور محلی دارای رسوبات تیخیری	K		
سنگهای آهک آریپتولین دار	Kml		
شیل و ماسه سنگ	Js		

مرز لایه بندی	—	گسل
امتداد و تیب لایه ها	- - - - -	گسل احتمالی
421825	—▲▲▲—	رانندگی
حد حوزه آبریز	—▲▲▲—	گسل معکوس
جاده آسفالت	—+—	محور تقابلیس
مرز بین المللی	—X—	محور ناودیس

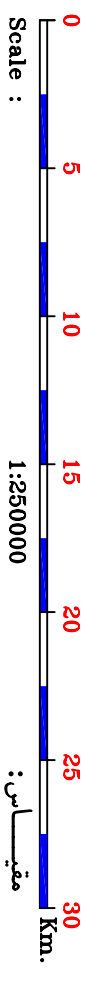
نقشه شماره (۲-۳): منحنی های هم عمق آب زیر زمینی

عنوان پروژه: بهنگام سازی بیلان آب محدوده های مطالعاتی حوزه آبریز گاو خونی

کارفرما: شرکت آب منطقه ای اصفهان

مشاور : شرکت مهندسی مشاور آب و توسعه پایدار

تاریخ تهیه : زمستان ۱۳۸۸

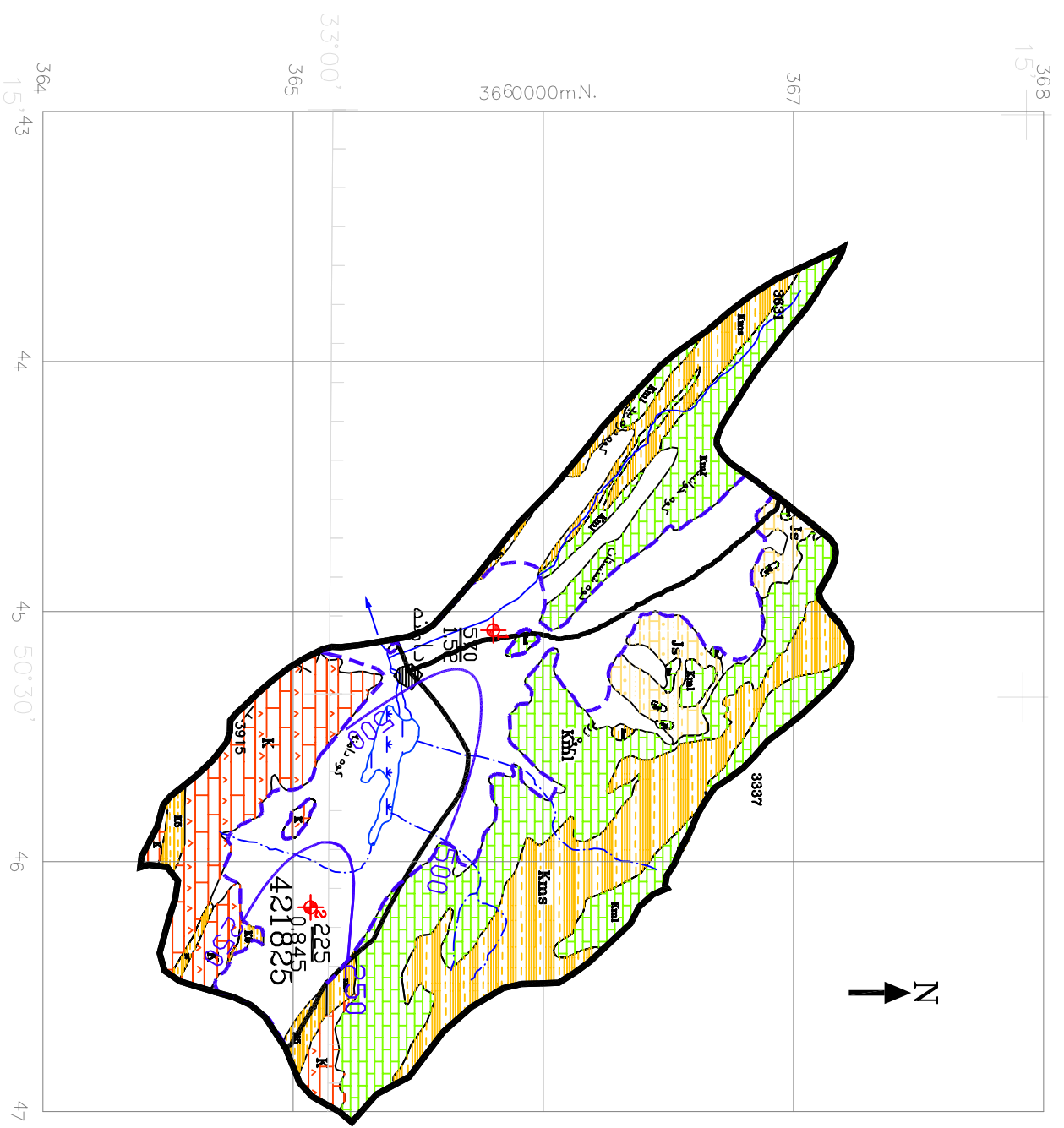

کد : ۴۲۱۴

محدوده مطالعاتی : دامنه

شرح	علامت	ترتیب	سن
رسوبات آبرفتی	Q		کو اتریز
مارن و شیل	Kms, K5		ک
آهک آریپتولین دار در بخش پایین بطور محلی دارای رسوبات تبخیری	K		ک
سنگهای آهک آریپتولین دار	Kml		ک
شیل و ماسه سنگ	Js		ژوراسیک

مرز لایه بندی	—	گسل
امتداد و شیب لایه ها	- - - - -	گسل احتمالی
421825	—▲▲▲	رانندگی
حد حوزه آبریز	—+—+—+—	گسل معکوس
جاده آسفالت	—↓—	محور تقابلیس
مرز بین المللی	—X—	محور ناودیس
حد آبخوان	- - - - -	
منحنی های هم قابلیت انتقال (متر مربع بر روز)	~ 1000	
چاه اکتشافی آزمایش پیمایش شده و رقم قابلیت انتقال (متر مربع بر روز)	⊕ 800 / 0.5	
چاه بهره برداری آزمایش پیمایش شده و رقم قابلیت انتقال (متر مربع بر روز)	⊕ 500 / 0.2	

نقشه شماره (۳-۴) : هم قابلیت انتقال رسوبات آبرفتی
عنوان پروژه: بهنگام سازی بیلان آب محدوده های مطالعاتی حوزه آبریز گاوخونی
کارفرما: شرکت آب منطقه ای اصفهان
مشاور : شرکت مهندسی مشاور آب و توسعه پایدار
تاریخ تهیه : زمستان ۱۳۸۸

